

BASIC BUDDHIST TERMS AND CONCEPTS:
A STUDENT'S GUIDE FOR
THE STUDY OF TIBETAN BUDDHISM

Basic Buddhist Terms and Concepts:

A Student's Guide
for the Study of Tibetan Buddhism

compiled and edited by

Paul G. Hackett

from materials translated by

Jeffrey Hopkins, Elizabeth Napper, Daniel Perdue,
Kathleen Rogers, and Paul G. Hackett

Snow Lion Publications-
Ithaca, New York & Boulder, Colorado
Saturday, Nov. 15, 2003

© Copyright by Paul G. Hackett, 2004.

All rights reserved.

No portion may be reproduced by any means without written permission of the author.

Hackett, Paul Gerard (ed.)

A Student's Handbook for the Study of Tibetan Buddhism: A Companion Volume to *The Translating Buddhism From Tibetan Reader* / compiled and edited by Paul G. Hackett, from materials translated by Jeffrey Hopkins, Elizabeth Napper, Daniel Perdue, Kathleen Rogers, and Paul G. Hackett
Includes bibliographic references.

1. Tibetan Language — Grammar.
 2. Buddhism — Tibet — Doctrines.
- I. Title

CIP

Table of Contents

Foreword	vii
Part I: Study Guides	1
Topic 1: Collected Topics on Valid Cognition (རིགས་ལམ་རྒྱུ་བྱེད་པ་), including:	3
The Introductory Path of Reasoning (རིགས་ལམ་རྒྱུ་བྱེད་པ་)	5
A. White and Red Colors, Etc. (ཁ་དོག་དཀར་དམར་སོགས་)	7
B. Established Bases (གཞི་གྲུབ་)	13
C. Identifying Isolates (ལྷོག་པ་ངོས་འཛོལ་)	26
i. Definitions and Divisions	
ii. Different Types of Oneness	
iii. Proving Things	
iv. Coextensives	
v. Important Points	
D. Opposite from Being [Something] (ཡིན་ལོག་མིན་ལོག་)	31
E. Causes and Effects (རྒྱ་འབྲས་)	32
i. Definitions and Divisions	
ii. Different Types of Oneness	
iii. [Phenomena which are] Mutually Inclusive	
F. Generalities and Particulars (སྡི་བྱེད་པ་)	36
G. Contradictory and Related (འགལ་བ་དང་འབྲེལ་བ་)	39
H. Proofs and the Eight Doors of Pervasion (ཁྱབ་པ་སྒྲོ་བརྒྱུད་)	42
I. Substantial and Isolate Phenomena (རྗེས་ཚུལ་ལྷོག་ཚུལ་)	42
Awareness and Knowledge (སྣོ་རིག་)	47
J. Definitions, Divisions, Etc.	49
K. Table of Pervasions (སྡི་བྱེད་པ་) between types and categories of Awarenesses (སྣོ་)	78
L. Fifty-one Mental Factors (སེམས་བྱུང་ལ་དབྱེན་སྡི་ཚན་བྱུག་ཡོད་དེ་)	79

Topics in the “Introductory Path of Reasoning”
(*rigs lam chung ngu*)

ཁ་དོག་དཀར་དམར་སོགས།

White and Red Colors, Etc

མཚན་བྱ་ definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ illustration
ཁ་དོག་ color	མདོག་དུ་རུང་བ། that which is suitable as hue	དམར་པོ། red
གཟུགས། form	གཟུགས་སུ་རུང་བ། that which is suitable as form	གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆིད། form sense-sphere
གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆིད། form sense-sphere	མིག་ཤེས་ཀྱི་གཟུང་བ། object of apprehension by an eye consciousness	ཁ་དོག་ color
དབྱིབས། shape	དབྱིབས་སུ་བསྟན་དུ་རུང་བ། that which is suitable to be shown as a shape	རིང་བ། long
སྐྱེ་སྐྱེ་མཆིད། sound sense-sphere	རྒྱ་ཤེས་ཀྱི་ཉན་བྱ། object of hearing by an ear consciousness	ཟེན་པའི་འགྲུང་བ་ལས་གྱུར་པའི་སྒྲ། sound arisen from elements conjoined with consciousness
དྲིའི་སྐྱེ་མཆིད། odor sense-sphere	སྒྲ་ཤེས་ཀྱི་སྟོམ་བྱ། object of experience by a nose consciousness	ལྗན་སྐྱེས་ཀྱི་དྲི། natural odor
ཤིའི་སྐྱེ་མཆིད། taste sense-sphere	ལྗེ་ཤེས་ཀྱི་ཚྱང་བྱ། object of experience by a tongue consciousness	ལན་ཚུ་བ། salty
རེག་བྱའི་སྐྱེ་མཆིད། tangible object sense-sphere	ལུས་ཤེས་ཀྱི་ཚྱང་བྱ། object of experience by a body consciousness	ས། earth
ས། earth	སྲ་ཞིང་འཕྲས་པ། that which is hard and obstructive	ཚོས་དུང་། religious conch

མུ། water	ལྷན་ཞིང་ག་ཤེར་བ། that which is wet and moistening	མུ་མངར་མོ། soda pop
མེ། fire	ཚ་ཞིང་སྲིག་པ། that which is hot and burning	མར་མེ། butter lamp
རླུང་། wind/air	ཡང་ཞིང་གཡོ་བ། that which is light and moving	འོག་གཞི་རླུང་། the wind that is the lower basis [of our world system]
བེམ་པོ། matter	རྒྱལ་དུ་གྲུབ་པ། that which is atomically established	བུམ་པ། pot
ཅུ་བའི་ཁ་དོག་ primary color	ཅུ་བའི་མདོག་དུ་རུང་བ། that which is suitable as a primary hue	ཕྲེན་པོ། blue
ཕྲེན་པོའི་ཁ་དོག་ blue color	ཕྲེན་པོའི་མདོག་དུ་རུང་བ། that which is suitable as a blue hue	རས་ཕྲེན་པོའི་ཁ་དོག་ the color of blue cloth
སེར་པོའི་ཁ་དོག་ yellow color	སེར་པོའི་མདོག་དུ་རུང་བ། that which is suitable as a yellow hue	གསེར་བཙེ་མའི་ཁ་དོག་ the color of refined gold
དཀར་པོའི་ཁ་དོག་ white color	དཀར་པོའི་མདོག་དུ་རུང་བ། that which is suitable as a white hue	ཚོས་དུང་དཀར་པོའི་ཁ་དོག་ the color of a white religious conch
དམར་པོའི་ཁ་དོག་ red color	དམར་པོའི་མདོག་དུ་རུང་བ། that which is suitable as a red hue	པད་མ་རྩུ་གའི་ཁ་དོག་ the color of a ruby
ཡན་ལག་གི་ཁ་དོག་ secondary color	ཡན་ལག་གི་མདོག་དུ་རུང་བ། that which is suitable as a secondary hue	སྤྲིན་དམར་སེར་གྱི་ཁ་དོག་ the color of an orange cloud

དབྱེ་བ།

Divisions

basis of division	divisions	(illustrations)
གཟུགས། form	གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆིད། སྤྲིའི་སྐྱེ་མཆིད། རྣམ་སྐྱེ་མཆིད། རྣམ་སྐྱེ་མཆིད། རྣམ་སྐྱེ་མཆིད། རྣམ་སྐྱེ་མཆིད། རྣམ་སྐྱེ་མཆིད།	there are five: form sense-sphere, sound sense-sphere, odor sense-sphere, taste sense-sphere, and tangible object sense-sphere

གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆིད།
form sense-sphere

དབྱེབས། ཁ་དོག་གཉེས་ཡོད།
There are two: shape and color

དབྱེབས།
shape

བརྒྱུད་ཡོད་དེ།
There are eight:

རིང་བ།

(རི་རྒྱལ་ལྷན་པོའི་དབྱེབས་)

long

the shape of the king of mountains,
Meru

གུང་བ།

(རྒྱལ་པོའི་དབྱེབས་)

short

the shape of a minute particle
(བསམ་གཏན་བཞི་པའི་གཞལ་ཡས་ཁང་གི་དབྱེབས་)

མཐོ་བ།

the shape of an inestimable mansion
in the Fourth Concentration

high

(འོག་གཞི་རྒྱུང་གི་དབྱེབས་འཁོར་གྱི་དབྱེབས་)

དམའ་བ།

the shape of the sphere of wind that is
the lower basis [of our world system]

low

(ཁང་པ་གྲུ་བཞིའི་དབྱེབས་)

ལྷུ་པ།

the shape of a rectangular house

square

(པོ་ལེའི་དབྱེབས་)

རྒྱུ་པོ།

the shape of a ball

round

(ངོས་མཉམ་པའི་དབྱེབས་)

ཕྱ་ལེ་བའི་གཟུགས།

the shape of an even surface

level form

(ངོས་མི་མཉམ་པའི་དབྱེབས་)

ཕྱ་ལེ་བ་མ་ཡིན་པའི་གཟུགས།

the shape of an uneven surface

non-level form

ཁ་དོག་
color

གཉེས་ཡོད་དེ།
There are two:

རྩ་བའི་ཁ་དོག་

(དཀར་པོ་)

primary color

white

ཡན་ལག་གི་ཁ་དོག་

(ནག་པོ་)

secondary color

black

རྩ་བའི་ཁ་དོག་
primary color

ཕྱིན་པོ། སེར་པོ། དཀར་པོ། དམར་པོ། བཞི་ཡོད།
There are four: blue, yellow, white, and red

ཡན་ལག་གི་ཁ་དོག
secondary color

བརྒྱད་ཡོད་དེ།

There are eight:

དེར་གླུར་པའི་རྩྭ་གི་ཁ་དོག (རྩྭ་དམར་སེར་གྱི་ཁ་དོག་)
the color of a cloud which is that [i.e., the color of an orange cloud
a secondary color]

དེར་གླུར་པའི་དུ་བའི་ཁ་དོག (དུ་བ་ཚྭ་ནག་གི་ཁ་དོག་)
the color of smoke which is that the color of blue-black smoke
དེར་གླུར་པའི་རྩལ་གྱི་ཁ་དོག (རྩལ་གྱི་ཁ་དོག་སྒྲ་བོ་)
the color of dust which is that the grayish color of dust

དེར་གླུར་པའི་ཁྲ་སྒྲའི་ཁ་དོག (ཤར་ཕྱགས་ཀྱི་ཁྲ་སྒྲའི་ཁ་དོག་ཚྭ་སྒྲ་)
the color of mist which is that the bluish color of mist in the east
དེར་གླུར་པའི་སྒྲང་བའི་ཁ་དོག (སྒྲང་བའི་ཁ་དོག་དཀར་སྒྲ་)
the color of illumination the whitish color of illumination
which is that

དེར་གླུར་པའི་སྐྱམ་པའི་ཁ་དོག (སྐྱམ་ནག་གི་ཁ་དོག་)
the color of darkness which is that the color of black darkness
དེར་གླུར་པའི་གྲིབ་མའི་ཁ་དོག (ཤིང་གི་གྲིབ་མའི་ཁ་དོག་)
the color of shadow which is that the color of the shadow of a tree
དེར་གླུར་པའི་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་གྱི་ཁ་དོག (ཉི་མའི་འོད་དམར་སེར་གྱི་ཁ་དོག་)
the color of sunlight which is that the color of orange sunlight

སྒྲིབ་སྒྲིབ་མཆིང་།
sound sense-sphere

གཉིས་ཡོད་དེ།

There are two:

ཟེན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་གླུར་པའི་སྒྲ།
sound arisen from elements conjoined with consciousness

མ་ཟེན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་གླུར་པའི་སྒྲ།
sound arisen from elements not conjoined with consciousness

or

བརྒྱད་ཡོད་དེ།

There are eight:

ཟེན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་གླུར་བའི་སེམས་ཅན་དུ་སྒྲོན་ (སྲ་མས་ཚོས་གསུང་པའི་སྒྲ་)
པའི་སྒྲ་སྒྲོན་པ།
pleasant articulate sound arisen from the sound of a lama teaching doctrine
elements conjoined with consciousness

ཟེན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་གླུར་བའི་སེམས་ཅན་དུ་སྒྲོན་ (དཔོན་པོས་བཀའ་བཀྲོན་གནང་བའི་སྒྲ་)
པའི་སྒྲ་མི་སྒྲོན་པ།

<p>unpleasant articulate sound arisen from elements conjoined with consciousness</p>	<p>the sound of being reprimanded by an official</p>
<p>ཟློན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་ཅན་དུ་མི་སྟོན་པའི་སྐྱ་སྟན་པ།</p>	<p>(ཞློན་གར་བས་ཤར་ཆ་གཏང་བའི་སྐྱ་)</p>
<p>pleasant inarticulate sound arisen from elements conjoined with consciousness</p>	<p>the sound [of a blade of grass] played between the thumbs by a musician</p>
<p>ཟློན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་ཅན་དུ་མི་སྟོན་པའི་སྐྱ་མི་སྟན་པ།</p>	<p>(སྤྲུལ་སེའི་ཁྱ་ཚེར་བཞེག་པའི་སྐྱ་)</p>
<p>unpleasant inarticulate sound arisen from elements conjoined with consciousness</p>	<p>the sound of the impact of a policeman's fist</p>
<p>མ་ཟློན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་ཅན་དུ་སྟོན་པའི་སྐྱ་སྟན་པ།</p>	<p>(ལྷོན་ཤིང་རླུང་གིས་བརླུལ་བ་ལ་བཞེན་ནས་བྱུང་བའི་མདོ་)</p>
<p>pleasant articulate sound arisen from elements not conjoined with consciousness</p>	<p>a sūtra that arises in dependence on the wind rustling a tree</p>
<p>མ་ཟློན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་ཅན་དུ་སྟོན་པའི་སྐྱ་མི་སྟན་པ།</p>	<p>(སྤྲུལ་བའི་གང་ཟག་གིས་ཚིག་ལྷུ་བ་སྐྱ་བའི་སྐྱ་)</p>
<p>unpleasant articulate sound arisen from elements not conjoined with consciousness</p>	<p>the sound of harsh words spoken by an emanated person</p>
<p>མ་ཟློན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་ཅན་དུ་མི་སྟོན་པའི་སྐྱ་སྟན་པ།</p>	<p>(སྤྲུལ་བའི་གང་ཟག་གིས་ཤིང་བྱ་བཏང་བའི་སྐྱ་)</p>
<p>pleasant inarticulate sound arisen from elements not conjoined with consciousness</p>	<p>the sound of a flute played by an emanated person</p>
<p>མ་ཟློན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་ཅན་དུ་མི་སྟོན་པའི་སྐྱ་མི་སྟན་པ།</p>	<p>(རྩེའི་སྐྱ་)</p>
<p>unpleasant inarticulate sound arisen from elements not conjoined with consciousness</p>	<p>the sound of a stream</p>

དྲིའི་སྐྱེ་མཆེད།
odor sense-sphere

ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དྲི། ལྷུང་བྱུང་གི་དྲི། བཟུངས་ཡོད།
There are two: natural odor and manufactured odor

or

བཞི་ཡོད་དེ།
There are four:
དྲི་ཞིམ་པ། (ཅན་དན་གྱི་དྲི་) the odor of sandalwood
fragrant odor (མི་གཙང་བའི་དྲི་) the odor of excrement
unfragrant odor (འབྲས་ཀྱི་དྲི་) the odor of rice
དྲི་མཉམ་པ། equal odor (སྟོག་པའི་དྲི་) the odor of garlic
unequal odor

རྩའི་སྐྱེ་མཆེད།
taste sense-sphere

དྲུག་ཡོད་དེ།
There are six:
མངར་བ། (བྲ་རམ་གྱི་རྩ་) the taste of molasses
sweet (ལེམ་དུའི་རྩ་) the taste of lemon
ལྗང་བ། sour (ཞེ་ལྗེའི་རྩ་) the taste of gentiara chiretta
ཁྲ་བ། bitter (བག་ལེབ་ཀྱི་རྩ་) the taste of bread
འཇུག་བ། astringent (ཀླ་མོའི་རྩ་) the taste of ginger
ལན་ལྗང་བ། pungent (ལྷགས་ལྗེའི་རྩ་) the taste of salt
ཚ་བ། salty

རྩལ་བྱའི་སྐྱེ་མཆེད།
tangible object sense-sphere

གཉེས་ཡོད་དེ།
There are two:
འབྱུང་བར་གྱུར་པའི་རྩལ་བྱ།
tangible object which is an element
འབྱུང་འབྱུར་གྱི་རྩལ་བྱ།
tangible object arisen from the elements

འབྲུང་བར་གྱུར་པའི་རིག་བྱ།
tangible object which is an
element

ས། རྩ། མ། རླང་། བཞི་ཡོད།
There are four: earth, water, fire, and wind

འབྲུང་འབྲུར་གྱི་རིག་བྱ།
tangible object arisen from the
elements

བདུན་ཡོད་དེ།
There are seven:

དེར་གྱུར་པའི་འཇམ་པ།
smoothness which is that

དེར་གྱུར་པའི་རྩྱབ་པ།
roughness which is that

དེར་གྱུར་པའི་ལྗིང་བ།
heaviness which is that

དེར་གྱུར་པའི་ཡང་བ།
lightness which is that

དེར་གྱུར་པའི་གྲང་བ།
cold which is that

དེར་གྱུར་པའི་བཞེས་པ།
hunger which is that

དེར་གྱུར་པའི་སྐྱམ་པ།
thirst which is that

གཞི་གྲུབ་།

Established Bases

གཞི་གྲུབ་དང་དེ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཚུལ་

Established Bases and Phenomena which are Mutually Inclusive with them

མཚན་གྲུབ་ definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ (illustration)
གཞི་གྲུབ་ established base	ཚད་མས་གྲུབ་པ། that which is established by valid cognition (བྱུང་པ། འདུལ་མ་གྲུས་ཀྱི་ནམ་མཁའ། ཀ་བྱུང་གཉེས་)	pot; uncompounded space; the two – pillar and pot
ཤེས་གྲུ། object of knowledge	སློའི་ཡུལ་དུ་བྱ་རུང་བ། that which is suitable to serve as an object of an awareness	
ཡོད་པ། existent	ཚད་མས་དམིགས་པ། that which is observed by valid cognition	
ཚུལ། phenomenon	རང་གི་ངོ་བོ་འཛིན་པ། that which holds its own entity	
གཞལ་གྲུ། object of comprehension	ཚད་མས་རྟོགས་པར་བྱ་བ། object realized by valid cognition	
ཡུལ། object	སློའི་རིག་པར་བྱ་བ། object known by an awareness	
རྣམ་མཐུན་གྱི་གཞལ་གྲུ། object of comprehension of an omniscient consciousness	རྣམ་མཐུན་གྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ། object realized by an omniscient consciousness	
མེད་གྲུ། hidden phenomenon	རང་འཛིན་རྟོག་པས་མེད་ཀྱི་གྲུར་པའི་རྒྱལ་གྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ། object realized in a hidden manner by the conceptual consciousness apprehending it	

ཉམས་པ་དང་དེ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཚོས་

Permanent Phenomena and Phenomena which are Mutually Inclusive with them

མཚན་བྱ་	མཚན་ཉིད་	མཚན་གཞི་
definiendum	definition	(illustration)

ཉམས་པ།
permanent phenomenon

ཚོས་དང་སྐད་ཅིག་མ་མ་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པ།
that which is a common locus of a phenomenon and the non-momentary
(ཤིས་བྱ། ཉམས་དངོས་གཉེས། འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ནམ་མཁའ་)
object of knowledge; the two – permanent phenomenon and thing; un-compounded space

སྤྱི་མཚན།
generally characterized phenomenon

སྤྱི་ཉམས་གིས་བཏགས་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་རང་མཚན་དུ་མ་གྲུབ་པའི་ཚོས།
a phenomenon that is merely imputed by terms or conceptuality and is not established as a specifically characterized phenomenon

ཀུན་རྗེས་བདེན་པ།
conventional truth

དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་མི་ལུས་པའི་ཚོས།
a phenomenon that is unable ultimately to perform a function

དངོས་མེད་ཀྱི་ཚོས།
phenomenon that is a non-thing

དོན་བྱེད་ལུས་སྤོང་གི་ཚོས།
a phenomenon that is empty of the capacity to perform a function

འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཚོས།
uncompounded phenomenon

སྐྱེ་དགག་གནས་གསུམ་མི་རུང་བའི་ཚོས།
a phenomenon of which the three — production, cessation, and abiding — are not suitable

or

མི་འཇིག་པའི་ཚོས།
non-disintegrating phenomenon

མ་བྱས་པའི་ཚོས།
non-created phenomenon

མ་སྐྱེས་པའི་ཚོས།
non-produced phenomenon



དངོས་པོ་དང་དེ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཚོས་

Functioning Things and Phenomena which are Mutually Inclusive with them

མཚོན་བྱ་ definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ (illustration)
དངོས་པོ། thing	དོན་བྱེད་ནུས་པ། that which is able to perform a function (བྱུང་པ། ཀ་བྱུང་གཉིས་) pot; the two – pillar and pot	
མི་རྟག་པ། impermanent phenomenon	སྐད་ཅིག་མ། momentary phenomenon	
བྱས་པ། product	སྐྱེས་པ། produced phenomenon	
འདུས་བྱས། compounded phenomenon	སྐྱེ་དགག་གཞན་གསུམ་རླང་བ། that of which the three – production, cessation, and abiding – are suitable	
or	འཇིག་པ། disintegrating phenomenon	
རྐྱེ། cause	སྐྱེད་བྱེད། producer	
or	ཕན་འདོགས་བྱེད། helper	
འབྲས་བུ། effect	བསྐྱེད་བྱ། object produced	
or	ཕན་གདགས་བྱ། object helped	

རང་མཚན།
specifically characterized
phenomena

སྒྲིག་གིས་བཏགས་ཙམ་མ་ཡིན་པར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཚོས།
a phenomenon that is established by way of its own character without
being merely imputed by terms or conceptuality

or

སྒྲིག་གིས་བཏགས་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ཡུལ་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྤོང་ལུགས་ཀྱི་ངོས་ནས་གྲུབ་
པ།
that which is established from its own side of its own uncommon mode
of subsistence, without being merely imputed by terms or conceptuality

དོན་དམ་བདེན་པ།
ultimate truth

དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་རྣམས་པའི་ཚོས།
a phenomenon that is ultimately able to perform a function

མངོན་གྲུབ།
manifest phenomenon

མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མས་དངོས་སུ་ཉོགས་པར་བྱ་བ།
an object explicitly realized by valid perception

Other Definitions

མཚོན་བྱ་
definiendum

མཚན་ཉིད་
definition

མཚན་གཞི་
(illustration)

བཅའ་པོ།
matter

རྒྱལ་དུ་གྲུབ་པ།
that which is atomically established

ཕྱེད་བཅའ་པོ།
external matter

སྐྱེས་བུའི་རྒྱུད་ཀྱིས་མ་བཟུས་པའི་རྒྱལ་དུ་གྲུབ་པ།
that which is atomically established and is not included within the continuum of
a person
(ཀླ་བ་)
pillar

ནང་གི་བཅའ་པོ།
internal matter

སྐྱེས་བུའི་རྒྱུད་ཀྱིས་བཟུས་པའི་རྒྱལ་དུ་གྲུབ་པ།
that which is atomically established and is included within the continuum of a
person
(མེག་དབང་། ཟག་བཅས་ཉེར་ལན་གྱི་གཟུགས་ཤུང་།)
eye sense power; contaminated form aggregate appropriated [through the force of
actions and afflictive emotions]

མིག་གི་དབང་པོ།
eye sense power

རང་འབྲས་མིག་གི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉེན་དུ་གྱུར་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ།
a clear internal form that is the uncommon empowering condition of its own effect, an eye consciousness
(དམ་བཅའ་བའི་རྒྱད་ཀྱི་དབྱིབས་ཟེར་མའི་མེ་ཏོག་ལྟ་བུའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ་)
a shape in the continuum of the defender that is a clear internal form like a zar-ma flower

རྒྱ་བའི་དབང་པོ།
ear sense power

རང་འབྲས་རྒྱ་བའི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉེན་དུ་གྱུར་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ།
a clear internal form that is the uncommon empowering condition of its own effect, an ear consciousness
(རེགས་ལམ་པའི་རྒྱད་ཀྱི་དབྱིབས་གྲོ་བ་གཙུག་པ་བཅད་པ་ལྟ་བུའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ་)
a shape in the continuum of the challenger that is a clear internal form like a cut bundle of wheat

སྤྲེའི་དབང་པོ།
nose sense power

རང་འབྲས་སྤྲེའི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉེན་དུ་གྱུར་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ།
a clear internal form that is the uncommon empowering condition of its own effect, a nose consciousness
(དམ་བཅའ་བའི་རྒྱད་ཀྱི་དབྱིབས་ཟངས་ཀྱི་མོ་ཁབ་ཉེས་བཤེབ་ལྟ་བུའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ་)
a shape in the continuum of the defender that is a clear internal form like two fine copper needles side by side

ལྕེའི་དབང་པོ།
tongue sense power

རང་འབྲས་ལྕེའི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉེན་དུ་གྱུར་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ།
a clear internal form that is the uncommon empowering condition of its own effect, a tongue consciousness
(རེགས་ལམ་པའི་རྒྱད་ཀྱི་དབྱིབས་ཟླ་གམ་བཅད་པ་ལྟ་བུའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ་)
a shape in the continuum of the challenger that is a clear internal form like a cut half moon

ལུས་ཀྱི་དབང་པོ།
body sense power

རང་འབྲས་ལུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉེན་དུ་གྱུར་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ།
a clear internal form that is the uncommon empowering condition of its own effect, a body consciousness
(དམ་བཅའ་བའི་རྒྱད་ཀྱི་དབྱིབས་བྱ་རེག་ན་འཇམ་གྱི་པགས་པ་ལྟ་བུའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དྲང་བ་)
a shape in the continuum of the defender that is a clear internal form and which is like the skin of a bird [called] “soft when touched”

ཤེས་པ།
consciousness

གསལ་ཞིང་རེག་པ།
that which is clear and knowing
(མིག་ཤེས་)
eye consciousness

སྒྲི awareness	རྟོག་པ། a knower
དབང་ཤེས། sense consciousness	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉིན་དབང་པོ་ག་ཟུགས་ཅན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ། a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, a physical sense power
ཡིད་ཤེས། mental consciousness	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉིན་ཡིད་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ། a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, a mental sense power
མིག་ཤེས། eye consciousness	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉིན་མིག་དབང་དང་དང་དམིགས་ཉིན་ག་ཟུགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ། a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition – the eye sense power – and an observed-object-condition – a visible form
རྒྱ་ཤེས། ear consciousness	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉིན་རྒྱ་བའི་དབང་པོ་དང་དམིགས་ཉིན་སྒྲི་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ། a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, the ear sense power, and an observed-object-condition, a sound
སྒྲི་ཤེས། nose consciousness	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉིན་སྒྲི་བའི་དབང་པོ་དང་དམིགས་ཉིན་དྲི་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ། a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, the nose sense power, and an observed-object-condition, an odor
ལྕེ་ཤེས། tongue consciousness	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉིན་ལྕེ་བའི་དབང་པོ་དང་དམིགས་ཉིན་རོ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ། a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, the tongue sense power, and an observed-object-condition, a taste
ལུས་ཤེས། body consciousness	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཉིན་ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་དང་དམིགས་ཉིན་རིག་བྱ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ། a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, the body sense power, and an observed-object-condition, a tangible object
ཕྱན་མིན་འདྲ་བྱིན། non-associated compositional factor	བཅའ་ཤེས་གང་ཅུང་མ་ཡིན་པའི་དངོས་པོ། a [functioning] thing that is neither matter nor consciousness
or	ག་ཟུགས་ཤེས་གང་ཅུང་མ་ཡིན་པའི་དངོས་པོ། a [functioning] thing that is neither form nor consciousness

or

བཅའ་ཤེས་གང་རུང་མ་ཡིན་པའི་འདུས་བྱས།

a compounded phenomenon that is neither matter nor consciousness

(དངོས་པོ། ཉ། བ་སྐྱང་)

thing; horse; ox

གང་ཟླ་ག

person

ཕུང་པོ་ལུ་པོ་གང་རུང་ལ་བརྟེན་ནས་བཏགས་པའི་སྐྱེས་བྱ།

a being who is imputed in dependence upon any of the five aggregates

སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ།

common being

ཐེག་པ་གསུམ་གང་རུང་གི་འཕགས་ལམ་མ་ཐོབ་པའི་གང་ཟླ་ག

a person who has not attained a Superior's path of any of the three vehicles

གཅིག

one

སོ་སོ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཚོས།

phenomenon that is not diverse

(ཤེས་བྱ། ཀ་བ་)

object of knowledge; pillar

ཐ་དད།

different

སོ་སོ་བའི་ཚོས།

phenomena that are diverse

(རྟག་དངོས་གཉེས། ཤེས་བྱ་དང་ཡོད་པ་གཉེས། ཀ་བུ་གཉེས།)

the two – permanent phenomenon and thing; the two – object of knowledge and existent; the two – pillar and pot

(གཞི་བྱ་དང་ཚད་མས་བྱ་བ་གཉེས་)

the two – established base and that which is established by valid cognition

ཡིན་པ་སྲིད་པའི་ཤེས་བྱ།

object of knowledge of which being it is possible

ཁྱེད་ཀྱི་ཡིན་པ་ཡོད་པ་ཡང་ཡིན་སྟེ་ཡུལ་དུ་བྱ་རུང་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།

that observed as a common locus that is (1) something of which being it exists and (2) also is suitable to be an object of an awareness

ཡིན་པ་མི་སྲིད་པའི་ཤེས་བྱ།

object of knowledge of which being it is not possible

ཁྱེད་ཀྱི་ཡིན་པ་མེད་པ་ཡང་ཡིན་སྟེ་ཡུལ་དུ་བྱ་རུང་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།

those observed as a common locus of being (1) [phenomena] of which being them does not exist and (2) also being suitable as objects of awareness

དགག་པ།

negative phenomenon

རང་འཛིན་རྟོག་པས་རང་གི་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་པའི་ཚུལ་གྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ།

an object realized by the conceptual consciousness apprehending it in the manner of an explicit elimination of its object of negation

(རྟག་པ་མ་ཡིན་པ། བུམ་པ་མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་)

non-permanent phenomenon; opposite from not being pot

<p>ལྡོག་པ་། positive phenomenon</p>	<p>རང་འཛོལ་རྟོག་པས་རང་གི་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་པའི་ཚུལ་གྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཚོས། a phenomenon that is not an object realized by the conceptual consciousness apprehending it in the manner of an explicit elimination of its object of negation (བྱམ་པ་) pot</p>
<p>དགེ་བ། virtue</p>	<p>ལྷང་དུ་བསྟན་པ་གང་ཞིག་རང་འབྲས་རྣམ་སྤྲིན་བདེ་བ་འབྱིན་བྱིང་གི་རིགས་སུ་གནས་པ། that which is indicated in scripture and abides as a type that issues forth happiness as its fruitional effect (ཚུལ་སྤྲིམས་) ethics</p>
<p>མི་དགེ་བ། non-virtue</p>	<p>ལྷང་དུ་བསྟན་པ་གང་ཞིག་རང་འབྲས་རྣམ་སྤྲིན་སླུབ་བཟུལ་འབྱིན་བྱིང་གི་རིགས་སུ་གནས་པ། that which is indicated in scripture and abides as a type that issues forth suffering as its fruitional effect (སློབ་གཅོད་པ་) killing</p>
<p>ལྷང་དུ་མ་བསྟན་པ། neutral (not indicated in scripture)</p>	<p>དགེ་མི་དགེ་གང་དུ་ལྷང་དུ་མ་བསྟན་པ། that which was not indicated in scripture as either virtuous or non-virtuous</p>
<p>བ་ལང་། / བ་སྐང་། ox</p>	<p>རྟོག་སོགས་འདུས་པའི་གོང་བྲ། a mass that includes a hump and so forth</p>
<p>ལྗོན་གིང་། tree</p>	<p>ཡལ་ག་ལོ་འདབ་དང་ལྗན་པ། that which has branches and leaves</p>
<p>བུམ་པ། pot</p>	<p>ལྗོ་ལྗོ་ར་ཞབས་ཞུམ་ཚུ་སྐྱོ་ར་གྱི་དོན་བྱིང་རྟུས་པ། a bulbous splay-based phenomenon able to perform the function of holding water</p>

དབྱེ་བ།

Divisions

basis of division	divisions
གཞི་གྲུབ། established base	<p>ཉམ་པ་དང་དངོས་པོ་གཉིས། the two – permanent phenomenon and thing</p> <p>or</p> <p>གཅིག་དང་གཉིས་པོ་གཉིས། the two – one and different</p> <p>or</p> <p>ཡིན་པ་སྲིད་པའི་ཤེས་བྱ་དང་ཡིན་པ་མི་སྲིད་པའི་ཤེས་བྱ་གཉིས། the two – object of knowledge of which being it is possible and object of knowledge of which being it is not possible</p> <p>or</p> <p>མཚན་མཚོན་གཉིས། the two – definition and definiendum</p> <p>or</p> <p>དགག་སྐྱུབ་གཉིས། the two – negative phenomenon and positive phenomenon</p> <p>or</p> <p>དགེ་བ་མི་དགེ་བ་ལྷུང་དུ་མ་བསྟན་པ་གསུམ། the three, virtuous, non-virtuous and neutral</p> <p>or</p> <p>རང་མཚན་དང་སྤྱི་མཚན་གཉིས། the two – specifically characterized phenomenon and generally characterized phenomenon</p> <p>or</p> <p>བདེན་པ་གཉིས། (དོན་དམ་བདེན་པ་དང་ཀུན་ཚོ་བ་བདེན་པ་) the two truths (ultimate truth and conventional truth)</p>

basis of division	divisions	(illustrations)
ཉམ་པ། permanent phenomenon	<p>དུས་བརྟན་པའི་ཉམ་པ་དང་རེས་འབའ་བའི་ཉམ་པ་གཉིས། the two – permanent phenomenon that is stable in time and permanent phenomenon that is occasional</p>	

or

ཡིན་པ་སྲིད་པའི་རྟག་པ།	(ཤེས་བྱ་)
permanent phenomenon of which being it is possible	object of knowledge
ཡིན་པ་མི་སྲིད་པའི་རྟག་པ།	(རྟག་དངོས་གཉེས་)
permanent phenomenon of which being it is not possible	the two – permanent phenomenon and thing

དངོས་པོ།	བཅའ་པོ། ཤེས་པ། ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད། གསུམ་ཡོད།
thing	There are three: matter, consciousness, and non-associated compositional factor

བཅའ་པོ།	སྤྱི་བཅའ་པོ། རང་གི་བཅའ་པོ། གཉེས་ཡོད།
matter	There are two: external matter and internal matter

སྤྱི་བཅའ་པོ།	གཟུགས། རྒྱ། རྟི། རྩ། རྩུག། ལྡོག་ཡོད།
external matter	There are five: form, sound, odor, taste, and tangible object (དོན་ལྡན་ ཡུལ་ལྡན་ རྒྱ་མཚིང་ལྡན་)
	[the five objects; the five objects; the five sense-spheres]

རང་གི་བཅའ་པོ།	མིག་གི་དབང་པོ། རྩ་བའི་དབང་པོ། རྩུའི་དབང་པོ། ལྕའི་དབང་པོ། ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། ལྡོག་ཡོད།
internal matter	There are five: eye sense power, ear sense power, nose sense power, tongue sense power, and body sense power

ཤེས་པ།	དབང་ཤེས། ཡིད་ཤེས། གཉེས་ཡོད།
consciousness	There are two: sense consciousness and mental consciousness

དབང་ཤེས།	མིག་ཤེས། རྩ་ཤེས། རྩུ་ཤེས། ལྕ་ཤེས། ལུས་ཤེས། ལྡོག་ཡོད།
sense consciousness	There are five: eye consciousness, ear consciousness, nose consciousness, tongue consciousness, and body consciousness

(མིག་ཤེས་	སེམས་དང་སེམས་བྱུང་གཉེས་ཀྱི་)
(eye consciousnesses	are both minds and mental factors)
(མིག་གི་རྩམ་ཤེས་	སེམས་ཁོ་ན་)
(eye perceivers	are only [main] minds)

ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད།

non-associated compositional factor

གང་ཟག་ཡིན་པར་གྱུར་པའི་ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད། (ཉི་)

non-associated compositional factor which is a person horse

གང་ཟག་མ་ཡིན་པར་གྱུར་པའི་ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད། (དངོས་པོ། རང་མཚན། དོན་བྱིད་ལུས་པ་)

non-associated compositional factor which is not a person thing; specifically characterized phenomenon; that which is able to perform a function

གང་ཟག

person

སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ། འཕགས་པ། གཉེས་ཡོད།

There are two: ordinary being and Superior

སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ།

ordinary being

དམུལ་བའི་རྟོན་ཅན་གྱི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ།

ordinary being having the life-support of a hell-being

ཡི་དྲགས་ཀྱི་རྟོན་ཅན་གྱི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ།

ordinary being having the life-support of a hungry ghost

དུད་འགྲོའི་རྟོན་ཅན་གྱི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ།

ordinary being having the life-support of an animal

མིའི་རྟོན་ཅན་གྱི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ།

ordinary being having the life-support of a human

ལྷ་མ་ཡིན་པའི་རྟོན་ཅན་གྱི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ།

ordinary being having the life-support of a demigod

ལྷའི་རྟོན་ཅན་གྱི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ། དུག་ཡོད།

ordinary being having the life-support of a god

དམུལ་བ།

hell-being

ཚ་དམུལ་བ། བྲང་དམུལ་བ། ཉེ་འཁོར་དམུལ་བ། ཉེ་ཆེ་བའི་དམུལ་བ།

being of the hot hells, cold hells, neighboring hells, and trifling hells

ཡི་དྲགས།

hungry ghost

སྐྱེ་བ་པ་ཕྱི་ན་ཡོད་པ། སྐྱེ་བ་པ་ནང་ན་ཡོད་པ། སྐྱེ་བ་པ་ཕྱི་ནང་གཉེས་ཀྱང་ཡོད་པ། གསུམ་ཡོད།

There are three: having external obstructions, having internal obstructions, having both external and internal obstructions

དུད་འགྲོ།
animal

བྱིང་ན་གནས་པ། ཁ་འཐོར་བ། གཉེས་ཡོད།
There are two: abiding in the depths and scattered about [the surface]

མི།
human

སྒྲིང་བཞིའི་མི། སྒྲིང་ཕྱན་བརྒྱད་ཀྱི་མི།
humans of the four continents, humans of the eight sub-continents

སྒྲིང་བཞི།
four continents

ཤར་ལུས་འཕགས་པོ།
to the east, Great Body (*videha*)
ལྷོ་འཛམ་གུའི་སྒྲིང།
to the south, the Land of Jambu (*jambudvīpa*)
རྒྱབ་བ་ལང་སྒྲོད།
to the west, Using Oxen (*godānīya*)
བྱང་སྐྱ་མི་སྟན།
to the north, Unpleasant Sounds (*kuru*)

སྒྲིང་ཕྱན་བརྒྱད།
eight sub-continents

ལུས་དང་ལུས་འཕགས།
deha and videha
རྩ་ཡབ་དང་རྩ་ཡབ་གཞན།
cāmara and aparacāmara,
གཡོ་ལྷན་དང་ལམ་མཚོག་འགྲོ།
śāthā and uttaramantriṇa
སྐྱ་མི་སྟན་དང་སྐྱ་མི་སྟན་གྱི་ལྷ།
kuru and kaurava

དགག་པ།
negative phenomenon

མ་ཡིན་དགག་མིན་དགག་གཉེས་ཡོད།
There are two affirming negative and non-affirming negative

དོན་གཅིག

[Phenomena which are] Mutually Inclusive

གཞི་གྲུབ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཚོས།

phenomena that are mutually inclusive with established base

ཤེས་བྱ། ཡོད་པ། ཚོས། བཞུགས་པ། ཡུལ། རྣམ་མཁྲིན་གྱི་བཞུགས་པ། ལྟོག་གྱུར།

object of knowledge, existent, phenomenon, object of comprehension, object, object of comprehension of an omniscient consciousness, and hidden phenomenon

རྟག་པ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཚོས།

phenomena that are mutually inclusive with permanent phenomenon

སྤྱི་མཚན། ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ། དངོས་མེད་ཀྱི་ཚོས། འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཚོས། མ་བྱས་པའི་ཚོས།

generally characterized phenomenon, conventional truth, phenomenon that is a non-thing, uncompounded phenomenon, and non-produced phenomenon

དངོས་པོ་དང་དོན་གཅིག་པའི་ཚོས།

phenomena that are mutually inclusive with thing

མི་རྟག་པ། བྱས་པ། འདུས་བྱས། གྱུ། འབྲས་བུ། རང་མཚན། དོན་དམ་བདེན་པ། མངོན་གྱུར།

impermanent phenomenon, product, compounded phenomenon, cause, effect, specifically characterized phenomenon, ultimate truth, and manifest phenomenon

དགག་པ་དང་གཞན་སེལ་གཉེས།

the two – negative phenomenon and other-exclusion

ལྷོག་པ་ངོས་འཛིན།

Identifying Isolates

མཚན་གྱི་ definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ (illustration)
མཚན་ཉིད། definition	རྗེས་ཡིད་ཚེས་གསུམ་ཚང་བ། triple qualified substantial existent	(རྫོན་བྱེད་རྒྱས་པ་) that which is able to perform a function
མཚན་གྱི་ definiendum མཚན་གཞི།	བདག་སྐྱོད་ཡིད་ཚེས་གསུམ་ཚང་བ། triple qualified imputed existent མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱབས་སུ་བབ་པའི་མཚན་གྱི་མཚན་པའི་གཞིར་གྱུར་ པ།	(དངོས་པོ་) thing (བྱས་པ་)
illustration	that which serves as a basis for illustrating the appropriate definiendum by way of its definition	pot

དབྱེ་བ།

Divisions

ལྷོག་པ། isolate (terminological division)	སྤྱི་ལྷོག་ རང་ལྷོག་ རོན་ལྷོག་ གཞི་ལྷོག་ general-isolate, self-isolate, meaning-isolate, illustration-isolate	
	དངོས་པོའི་རང་ལྷོག་ཞེས་ Posit the self-isolate of thing:	དངོས་པོ་ thing
	དངོས་པོའི་སྤྱི་ལྷོག་ཞེས་ Posit the general-isolate of thing: (རང་ལྷོག་དང་སྤྱི་ལྷོག་གཉིས་རོན་གཅིག་)	དངོས་པོ་ thing
	The two, self-isolate and general-isolate, are mutually inclusive.	
	དངོས་པོའི་རོན་ལྷོག་ཞེས་ Posit the meaning-isolate of thing:	རྫོན་བྱེད་རྒྱས་པ་ that which is able to perform a function

(དངོས་པོའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ན་དངོས་པོའི་དོན་ལྡོག་ཡིན་པས་ཀྱང་།)

Whatever is the definition of thing is necessarily the meaning-isolate of thing.

དངོས་པོའི་གཞི་ལྡོག་ཞེས་

བྱམ་པ་

Posit the illustration-isolate of thing:

pot

(དངོས་པོའི་མཚན་གཞི་ཡིན་ན་དངོས་པོའི་གཞི་ལྡོག་ཡིན་པས་ཀྱང་།)

Whatever is an illustration of thing is necessarily an illustration-isolate of thing.

Proving that something is an illustration:

བྱམ་པ་དངོས་པོའི་མཚན་གཞི་ཡིན་ཏེ་བྱམ་པ་ཚད་མས་ངེས་ནས་དངོས་པོ་ཚད་མས་མ་ངེས་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Pot is an illustration-isolate of thing because there are [persons] who, having ascertained pot with valid cognition, have not ascertained thing with valid cognition.

(གསེར་བྱམ་བྱམ་པའི་མཚན་གཞི་མ་ཡིན་)

Golden pot is not an illustration of pot.

(གསེར་ལས་གྲུབ་པའི་ལྗང་ལྗང་ཞབས་ཞུ་ཚུ་སྐྱོར་གྱི་དོན་བྱེད་ནུས་པ་བྱམ་པའི་མཚན་གཞི་ཡིན་)

Bulbous splay-based phenomenon made from gold that is able to perform the function of holding water is an illustration of pot.

Proving that something is a triply qualified imputed existent:

དངོས་པོ་ཚོས་ཅན་བཏགས་ཡོད་ཚོས་གསུམ་ཚང་བ་ཡིན་པར་གྲུབ་

It follows that the subject, thing, is a triply qualified imputed existent because

རང་ཉིད་མཚན་བྱ་ཡིན་པ་

(1) it is a definiendum,

རང་གི་མཚན་གཞིའི་སྤང་དུ་གྲུབ་པ་

(2) it is established in terms of its illustrations,

དོན་བྱེད་ནུས་པ་ལས་གཞན་པའི་ཚོས་གང་གི་ཡང་མཚན་བྱ་མི་བྱེད་པའི་ཕྱིར།

(3) it does not serve as the definiendum of any phenomenon other than that which is able to perform a function.

Proving that something is a triply qualified substantial existent:

དོན་བྱིང་རྣམ་པ་ཚོས་ཅན་རྗེས་ཡིད་ཚོས་གསུམ་ཚང་བ་ཡིན་པར་གྲུབ་

It follows that the subject, that which is able to perform a function, is a triply qualified substantial existent because

རང་ཉིད་མཚན་ཉིད་ཡིན་པ་

(1) it is a definition,

རང་གི་མཚན་གཞིའི་སྒྲིང་དུ་གྱུར་པ་

(2) it is established in terms of its illustrations,

དངོས་པོ་ལས་གཞན་པའི་ཚོས་གང་གི་ཡང་མཚན་ཉིད་མི་བྱིང་པའི་བྱིས།

(3) it does not serve as the definition of any phenomenon other than thing.

Coextensives

དངོས་པོའི་ལྗོན་པ་དང་ཡིན་ཁྲབ་མཉམ་བཞི།

The four phenomena that are coextensive with the isolate of thing:

༡ དངོས་པོ་དང་གཅིག་

one with thing

༢ དངོས་པོ་དང་གཅིག་དུ་གྱུར་པའི་དངོས་པོ་

thing which is one with thing

༣ དོན་བྱིང་རྣམ་པའི་མཚོན་བྱ།

the definiendum of that which is able to perform a function

༤ དོན་བྱིང་རྣམ་པའི་བཏགས་ཡིད་ཚོས་གསུམ་ཚང་བ་

the triply qualified imputed existent of that which is able to perform a function

ཉམ་པ་ཡིན་མཁན་གསུམ།

(དངོས་པོ་དང་གཅིག་ དོན་བྱིང་རྣམ་པའི་མཚོན་བྱ། དོན་བྱིང་རྣམ་པའི་
བཏགས་ཡིད་ཚོས་གསུམ་ཚང་བ་)

three are permanent:

one with thing; the definiendum of that which is able to perform a function; and the triply qualified imputed existent of that which is able to perform a function

དངོས་པོ་ཡིན་མཁན་གཅིག་

(དངོས་པོ་དང་གཅིག་དུ་གྱུར་པའི་དངོས་པོ་)

one is a thing:

thing which is one with thing

མཚན་ཉིད་ཡིན་མཁན་གཅིག་

(དོན་བྱིང་རྣམ་པའི་མཚོན་བྱ།)

one is a definiendum:

the definiendum of that which is able to perform a function

མཚན་གྱི་ཡིན་མཁན་གཅིག
one is a definition:

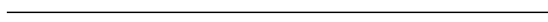
(དོན་བྱིད་རྣམས་པའི་བཏགས་ཡོད་ཚེས་གསུམ་ཚང་བ་)
the triply qualified imputed existent of that which is
able to perform a function

དོན་བྱིད་རྣམས་པའི་ལྗོན་པ་དང་ཡིན་ཁྲབ་མཉམ་བཞི།

The four phenomena that are coextensive with the isolate of that which is able to perform a function:

- ༡ དོན་བྱིད་རྣམས་པ་དང་གཅིག་
one with able to perform a function
- ༢ དོན་བྱིད་རྣམས་པ་དང་གཅིག་ཏུ་གྱུར་པའི་དོན་བྱིད་རྣམས་པ་
able to perform a function that is one with able to perform a function
- ༣ དངོས་པོའི་མཚན་ཉིད་
definition of thing
- ༤ དངོས་པོའི་རྗེས་ཡོད་ཚེས་གསུམ་ཚང་བ་
triply qualified substantial existent of thing

དངོས་པོའི་ལྗོན་པ་ཞེས།	དངོས་པོ་
Posit the isolate of thing:	thing
དངོས་པོ་དང་གཅིག་ཞེས།	དངོས་པོ་
Posit one with thing:	thing
དངོས་པོ་དང་གཅིག་ཏུ་གྱུར་པའི་དངོས་པོ་ཞེས།	དངོས་པོ་
posit thing-which-is-one-with-thing:	thing
དོན་བྱིད་རྣམས་པའི་མཚན་གྱི་ཞེས།	དངོས་པོ་
Posit the definiendum of that which is able to perform a function:	thing
དོན་བྱིད་རྣམས་པའི་བཏགས་ཡོད་ཚེས་གསུམ་ཚང་བ་ཞེས།	དངོས་པོ་
Posit the triply qualified imputed existent of that which is able to perform a function:	thing



IMPORTANT POINTS

དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་དང་ཡིན་ཁྲབ་མཉམ་དང་། དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་དང་དོན་གཅིག་དོན་གཅིག་

Coextensive with isolate of thing is mutually inclusive with mutually inclusive with isolate of thing.

དངོས་པོ་དང་གཅིག་ཚོས་ཅན། དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་དང་ཡིན་ཁྲབ་མཉམ་ཡིན་དེ།

The subject, one with thing, is coextensive with isolate of thing because

ཁྱོད་དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་དང་ཐ་དང་གང་ཞིག ཁྱོད་ཡིན་ན་དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་ཡིན་པས་ཁྲབ་

(1) it is different from isolate of thing, (2) whatever is it is necessarily the isolate of thing,

དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་ཡིན་ན་ཁྱོད་ཡིན་པས་ཁྲབ་པའི་ཕྱིར།

and (3) whatever is the isolate of thing is necessarily it.

དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་དང་དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་དང་ཡིན་ཁྲབ་མཉམ་གྱི་གཞི་མཐུན་མིང་པར་ཐལ།

There is no common locus of the isolate of thing and those phenomena coextensive with the isolate of thing because

དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་ཡིན་ན། དངོས་པོ་དང་གཅིག་ཡིན་པས་ཁྲབ།

whatever is the isolate of thing is necessarily one with thing

དངོས་པོའི་ལྡོག་པ་དང་ཡིན་ཁྲབ་མཉམ་ཡིན་ན། དངོས་པོ་དང་ཐ་དང་གང་ཡིན་པས་ཁྲབ་པའི་ཕྱིར།

and whatever is coextensive with the isolate of thing is necessarily different from thing.

བུམ་པ་དང་གཅིག་ཚོས་ཅན། བུམ་པ་དང་ཐ་དང་ཡིན་པར་ཐལ། ཉག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

It follows that the subject, one with pot, is different from pot because of being permanent.

བུམ་པ་དང་གཅིག་དུ་གྱུར་པའི་བུམ་པ་ཚོས་ཅན། བུམ་པ་དང་ཐ་དང་ཡིན་པར་ཐལ།

It follows that the subject, pot which is one with pot, is different from pot

བུམ་པའི་བྱི་བྲག་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

because of being a particular of pot.

ཡིན་ལོག་མིན་ལོག་

Opposite From Being [Something] and Opposite From Not Being [Something]

མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་དང་ཡིན་པ་གཉིས་དོན་གཅིག་

Opposite from not being [something] and being [something] are mutually inclusive.

ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་དང་མ་ཡིན་པ་གཉིས་དོན་གཅིག་

Opposite from being [something] and not being [something] are mutually inclusive.

དངོས་པོ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་དང་དངོས་པོ་མ་ཡིན་པ་གཉིས་དོན་གཅིག་

Opposite from being thing and not being thing are mutually inclusive.

དངོས་པོ་མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་དང་དངོས་པོ་གཉིས་དོན་གཅིག་

Opposite from not being thing and thing are mutually inclusive.

ལྷན་འབྲེས་

Causes and Effects

མཚན་བྱ་ definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ (illustration)
རྒྱུ། cause	སྐྱེད་བྱིང། producer	(བྲམ་པ་) pot
or	ཕན་འདོགས་བྱིང། helper	
འབྲས་བུ། effect	བསྐྱེད་བྱ། produced	(བྲམ་པ་) pot
or	ཕན་གདགས་བྱ། object helped	
དངོས་པོ། thing	དོན་བྱིང་ཞུས་པ། that which is able to perform a function	(བྲམ་པ་) pot
དངོས་པོའི་རྒྱུ། cause of thing	དངོས་པོའི་སྐྱེད་བྱིང། producer of thing	(དངོས་པོའི་རྒྱུ་གྱུར་པའི་གང་ཟག་) person who is a cause of thing
དངོས་པོའི་དངོས་རྒྱུ། direct cause of thing	དངོས་པོའི་དངོས་སྐྱེད་བྱིང། direct producer of thing	(དངོས་པོའི་ལྷན་འབྲེས་སྐྱེད་བྱ་བ་) prior arising of thing
དངོས་པོའི་བརྒྱུད་རྒྱུ། indirect cause of thing	དངོས་པོའི་བརྒྱུད་ཞུས་སྐྱེད་བྱིང། indirect producer of thing	(དངོས་པོའི་ལྷན་འབྲེས་སྐྱེད་བྱ་བའི་ལྷན་འབྲེས་སྐྱེད་བྱ་བ་) prior arising of thing's prior arising
དངོས་པོའི་ཉིར་ལེན། substantial cause of thing	དངོས་པོ་རང་གི་རྒྱུ་དུ་གཙོ་བོར་སྐྱེད་བྱིང། that which is the main producer of thing as a continuation of its own substantial entity	(དངོས་པོའི་རྒྱུ་གྱུར་པའི་བྲམ་པ་) product which is thing's cause

དངོས་པོའི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་ཀྱིན།
cooperative condition of
thing

དངོས་པོ་རང་གི་རྒྱུ་མ་ཡིན་པར་རྒྱུ་སྲ་གཙོ་བོར་སྐྱེད་བྱེད།
that which is a main producer of thing as a substantial entity which is not a
continuation of its own substantial entity
(དངོས་པོའི་རྒྱུ་རྒྱུར་པའི་གང་ཟག་)
person who is a cause of thing

དངོས་པོའི་འབྲས་བུ།
effect of thing
དངོས་པོའི་དངོས་འབྲས།
direct effect of thing

དངོས་པོའི་བསྐྱེད་བྱ།
that produced by thing
དངོས་པོའི་དངོས་སྲ་བསྐྱེད་བྱ།
that produced directly by thing

(དངོས་པོའི་ཕྱི་ལོགས་སྲ་བྱུང་བ་)
subsequent arising of thing
(དངོས་པོའི་ཕྱི་ལོགས་སྲ་བྱུང་བ་)
subsequent arising of thing

དངོས་པོའི་བརྒྱུད་འབྲས།
indirect effect of thing

དངོས་པོའི་བརྒྱུད་ནས་བསྐྱེད་བྱ།
that produced indirectly by thing

(དངོས་པོའི་ཕྱི་ལོགས་སྲ་བྱུང་བའི་ཕྱི་
ལོགས་སྲ་བྱུང་བ་)
subsequent arising of thing's
subsequent arising

དབྱེ་བ།

Divisions

basis of division

divisions

དངོས་པོའི་རྒྱ།
cause of thing

དངོས་པོའི་དངོས་རྒྱ་དང་དངོས་པོའི་བརྒྱུད་རྒྱ་གཉིས།
the two, direct cause of thing and indirect cause of thing

or

དངོས་པོའི་ཉི་མ་ལེན་དང་དངོས་པོའི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་ཀྱིན་གཉིས།
the two, substantial cause of thing and cooperative condition of thing

དངོས་པོའི་འབྲས་བུ།
effect of thing

དངོས་པོའི་དངོས་འབྲས་དང་དངོས་པོའི་བརྒྱུད་འབྲས་གཉིས།
the two, direct effect of thing and indirect effect of thing

or

དངོས་པོའི་ཉི་མ་འབྲས་དང་དངོས་པོའི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་འབྲས་གཉིས།
the two, substantial effect of thing and cooperative effect of thing

གྲིལ།
 (pratyayah)
 conditions

hetur ālambāṇam anantaram tathavādhipateyaṃ ca pratyayah
 གྲིལ་གྲིལ། དམིགས་གྲིལ། དེ་མ་ཐོག་གྲིལ། ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་གྲིལ།
 the uncommon empowering condition, an observed-object-condition, the immediately preceding condition, and the causal condition.

Different Types of Oneness

མཚན་ཉིད་

མཚན་བྱ། definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ (illustration)
གཅིག one	སོ་སོ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཚོས། phenomenon that is not diverse	(བུམ་པ་) pot
རང་ལྡོག་གཅིག one self-isolate	རང་ལྡོག་སོ་སོ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཚོས། phenomena that are not diverse self-isolates	(བུམ་པ་དང་བུམ་པ་) pot and pot
རོ་བོ་གཅིག one entity	རོ་བོ་སོ་སོ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཚོས། phenomena that are not diverse entities	(བྱས་པ་དང་མི་རྟོག་པ་) product and impermanent phenomenon
རྗེས་གཅིག one substantial entity	མངོན་སུམ་ལ་སྤང་བ་གང་ཞིག་ སོ་སོར་མི་སྤང་བའི་ཚོས། phenomena that (1) appear to direct perception and (2) do not appear separately	
ལྡོག་པ་རེགས་གཅིག one isolate type	གང་ཟག་གང་དང་གང་གིས་ཡིད་གཏད་པས་མཐོང་ཙམ་ཉིད་ནས་འདི་དང་འདི་འདྲའོ་སྤུམ་པའི་སློང་གིས་སྤྱི་ རྣམ་པའི་ཚོས། phenomena that are able naturally to produce an awareness thinking, “This and that are alike,” upon merely being seen by whosoever directs the mind [toward them]	
རྗེས་རེགས་གཅིག one substantial type	རང་གི་དངོས་ཀྱི་ཉིར་ལེན་གཅིག་ལས་སྐྱེས་པའི་ཐ་དད་པའི་འདུས་བྱས། different compounded phenomena that are produced from their own same direct substantial cause	

(རང་གི་ཉི་ལེན་འཛེམ་པ་གཅིག་ལས་སྐྱེས་པའི་རྩ་བུ་དཀར་པོ་དང་རྩ་བུ་ཕྱོག་པོ་གཉིས་)
 the two, a white clay pot and a blue clay pot that are produced from one lump of clay which is their substantial cause

གྲུབ་བདེ་གཅིག
 one in establishment and abiding

གྲུབ་པ་དུས་མཉམ་གནས་པ་དུས་མཉམ་འཛེག་པ་དུས་མཉམ།
 those which are established simultaneously, abide simultaneously, and disintegrate simultaneously
 (བྱམ་པའི་ཁ་དོག་དང་བྱམ་པའི་དབྱིབས་)
 the color of a pot and the shape of a pot

གྲུབ་བདེ་རྩལ་གཅིག
 one substantial entity in establishment and abiding

[no definition available, the meaning is:]
 phenomena that are the same substantial entity in terms of establishment and abiding
 (བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་)
 product and impermanent phenomenon

དབྱེ་བ།

Divisions

basis of division	divisions	(illustration)
གཅིག one (terminological division)	ཕྱོག་པ་གཅིག one isolate	(བྱམ་པ་དང་བྱམ་པ་) pot and pot
	ངོ་པོ་གཅིག one entity	(བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་) product and impermanent phenomenon
	རིགས་གཅིག one type	(རྟ་དཀར་པོ་དང་རྟ་ནག་པོ་) white horse and black horse
རིགས་གཅིག one type	ཕྱོག་པ་རིགས་གཅིག one isolate type	(རྟ་དཀར་པོ་དང་རྟ་ནག་པོ་) white horse and black horse
	རྩལ་རིགས་གཅིག one substantial type	(ཉི་ལེན་གཅིག་ལས་སྐྱེས་པའི་ནས་འབྲུ་ཆེ་ཆུང་གཉིས་) the two, a large grain and a small grain of barley that are produced from one substantial cause

དོན་གཅིག

[Phenomena which are] Mutually Inclusive

ངོ་བོ་གཅིག་ རང་བཞིན་གཅིག་ དང་
བདག་ཉིད་གཅིག་ དོན་གཅིག
རྗེས་གཅིག

One entity, one nature, and one selfness are mutually inclusive.

(one substantial entity) is mutually inclusive with the above three in terms of impermanent phenomena; it does not apply to permanent phenomena.

སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་

Generalities and Particulars

མཚོན་བྱ་ definiendum	མཚོན་ཉིད་ definition	མཚོན་གཞི་ (illustration)
སྤྱི generality or	རང་གི་གསལ་བ་ལ་རྗེས་སྤྱོད་པའི་ཚོས། a phenomenon that encompasses its instances ཐུབ་བྱེད། pervader	(དངོས་པོ་) thing
རྟོགས་སྤྱི། type-generality	རང་གི་རྟོགས་ཅན་དུ་མ་ལ་རྗེས་སྤྱོད་པའི་ཚོས། a phenomenon that encompasses the many which have its type	(ཤེས་བྱ་) object of knowledge
དོན་སྤྱི། meaning-generality	རང་འཛིན་རྟོག་པ་ཞིན་སྤངས་པར་ལ་ཞུགས་པའི་དོན་དང་གཅིག་མེད་ཀྱང་གཅིག་ལྟ་བུར་སྤངས་པའི་སྤྱོད་བཏགས་ཀྱི་ཆ། that superimposed factor which, although not one with the object which the mode of apprehension of the conceptual consciousness apprehending it engages, appears to be one with it	
བྱམ་པའི་དོན་སྤྱི། meaning-generality of pot	བྱམ་འཛིན་རྟོག་པ་ལ་བྱམ་པ་མ་ཡིན་བཞིན་དུ་བྱམ་པ་ལྟ་བུར་སྤངས་པའི་སྤྱོད་བཏགས་ཀྱི་ཆ། that superimposed factor which, although it is not pot, appears to the conceptual consciousness apprehending pot to be pot (བྱམ་འཛིན་རྟོག་པ་ལ་བྱམ་པ་མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པར་སྤངས་བ་) the appearance to a conceptual consciousness apprehending pot as opposite from not being pot	
ཤེས་བྱའི་དོན་སྤྱི། meaning-generality of object of knowledge	ཤེས་བྱ་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ལ་ཤེས་བྱ་དང་གཅིག་མ་ཡིན་བཞིན་དུ་ཤེས་བྱ་དང་གཅིག་ལྟ་བུར་སྤངས་པའི་སྤྱོད་བཏགས་ཀྱི་ཆ། that superimposed factor which, although not one with object of knowledge, is apprehended — by the conceptual consciousness apprehending object of knowledge — to be one with object of knowledge	
ཚོགས་སྤྱི། collection-generality	རང་གི་ཆ་ཤས་དུ་མ་འདུས་པའི་གཟུགས་རགས་པ། a gross form that is the composite of its many parts	(བྱམ་པ་) pot
བྱེ་བྲག་	ཐུབ་བྱེད་དུ་འཇུག་པའི་རང་གི་རྟོགས་ཡོད་པ་ཅན་གྱི་ཚོས། (བྱམ་པ་)	

particular a phenomenon which has ~~the~~ its own existent type pot
engaging it as a pervader

or

ཏུ་བ་བྱ།

that which is pervaded

or

རང་ཉིད་ཚོས་དེ་ཡིན། རང་ཉིད་ཚོས་དེ་དང་བདག་གཅིག་ཏུ་འབྲེལ། རང་
ཉིད་མ་ཡིན་ཞིང་ཚོས་དེ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་དུ་མ་གྲུབ་པ་ཡང་ཡིན་
པའི་གཞི་མཐུན་དུ་དམིགས་པ་དེ།

that which is observed as a common locus such that:
(1) it is that phenomenon, (2) it is related with that
phenomenon as the same essence, and (3) many
common locuses of not being it [i.e., the particular]
and also being that phenomenon are established

དབྱེ་བ།

Divisions

སྤྱི།

generality:
(terminological division)

རིགས་སྤྱི།

type-generality

དོན་སྤྱི།

meaning-generality

ཚོགས་སྤྱི།

collection-generality

Proving that something is a particular of thing (དངོས་པོའི་བྱི་བྲག་):

བུ་མ་པ་ཚོས་ཅན། དངོས་པོའི་བྱི་བྲག་ཡིན་ཏེ། རྟོན་དངོས་པོ་ཡིན།

The subject, pot, is a particular of thing because (1) it is a thing

རྟོན་དངོས་པོ་དང་བདག་གཅིག་ཏུ་འབྲེལ། རྟོན་མ་ཡིན་ཞིང་དངོས་པོ་

(2) it is related as one entity with thing and (3) many common

ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པ་དུ་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱི་ས།

loci of not being it and being a thing are established.

Only being something (ཁོ་ན་):

བྱེ་བྲག་ཁོ་ན་

only a particular

དངོས་པོ་དང་གཙོག་

one with thing

(བྱེ་བྲག་ཁོ་ན་ཡིན་ན་སྤྱི་མ་ཡིན་པས་བྱུང་།)

whatever is only a particular is necessarily not a generality

སྤྱི་ཁོ་ན་

only a generality

ཡོད་པ་

existent

(སྤྱི་ཁོ་ན་ཡིན་ན་བྱེ་བྲག་མ་ཡིན་པས་བྱུང་།)

whatever is only a generality is necessarily not a particular

འགལ་བ་དང་འབྲེལ་བ།

Contradictory and Related

མཚན་གྲུབ་ definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ (illustration)
འགལ་བ། contradictory	ཐ་དང་གང་ཞིག་གཞི་མཐུན་མི་སྲིད་པ། those which are different and of which a common locus does not occur	(དཀར་པོ་དང་དམར་པོ་) white and red
or	ཁྱོད་ཐ་དང་ཀྱང་ཡིན། ཁྱོད་ཡིན་པ་མི་སྲིད་པ་ཡང་ཡིན་པའི་མཐུན་དུ་དམིགས་པ། those observed as a common locus of (1) their being different and (2) a being of them not occurring	
ཁྱོད་དངོས་པོ་དང་འགལ་བ། it is contradictory with thing	ཁྱོད་དངོས་པོ་དང་ཐ་དང་། ཁྱོད་ཀྱང་ཡིན་དངོས་པོ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་མི་དང་། it is different from thing and a common locus of being it and also being a thing does not exist	(རྟག་པ་) permanent phenomenon
ཁྱོད་དངོས་པོ་དང་མི་འགལ་བ། it is not contradictory with thing	ཁྱོད་དངོས་པོ་དང་ཐ་དང་། ཁྱོད་ཀྱང་ཡིན་དངོས་པོ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་ཡོད། it is different from thing and a common locus of being it and also being a thing exists	(བྲམ་པ་) pot
ཕན་ཚུན་སྐང་འགལ། mutually contradictory	རྣམ་བཟང་ཡོངས་གཙོ་གྱི་སྐོར་ནས་མི་མཐུན་པར་གནས་པ། those which abide discordantly from the viewpoint of excluding each other	(ཁ་དོག་དང་ཁ་དོག་མ་ཡིན་པ་) color and non-color
དངོས་འགལ། directly contradictory	ཕན་ཚུན་དངོས་སུ་མི་མཐུན་པར་གནས་པ། those which explicitly abide as mutually discordant	(དངོས་པོ་དང་དངོས་མེད་) thing and non-thing
རྒྱུད་འགལ། indirectly contradictory	དངོས་སུ་གཞོན་བྱ་གཞོན་བྱིད་མ་ཡིན་ཞིང་། གཞི་མི་མཐུན་པར་གནས་པ། those which are not explicitly harmed and harmer and abide as discordant bases	(དངོས་པོ་དང་རྟག་པ་) thing and permanent phenomenon

ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ། contradictory in the sense of not abiding together	རྒྱན་བཅད་བྱ་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་སློབ་མེས་མཐུན་པར་གནས་པ་ those which abide discordantly from the point of view of being that whose continuum is cut off and that which cuts off [the continuum]	(གཉེན་པོ་དང་སྤང་བྱ་) antidote and object to be abandoned
ཚོས་དེ་དང་བདག་གཅིག་འབྲེལ་ related as one entity with a particular phenomenon	ཁྱེད་ཚོས་དེ་དང་བདག་ཉིད་གཅིག་པའི་སློབ་མེས་ལྟ་བུ་དང་། ཚོས་དེ་མིང་ན་ཁྱེད་མིང་དགོས་པའི་ཚོས། a phenomenon that (1) within being different from a particular phenomenon, is one entity with it and (2) if that phenomenon did not exist, it would necessarily not exist	
དངོས་པོ་དང་བདག་གཅིག་ འབྲེལ་ related as one entity with thing	དངོས་པོ་དང་བདག་ཉིད་གཅིག་པའི་སློབ་མེས་ལྟ་བུ་དང་དངོས་པོ་མིང་ན་ཁྱེད་ མིང་དགོས་པ། that which (1) within being one entity with thing is different from it, and (2) if thing did not exist, it would have to not not exist PH: "not not exist" ?	(སྤུམ་པ་) pot
ཚོས་དེ་དང་དེ་གྲུང་འབྲེལ་ causal relationship with that phenomenon	ཚོས་དེ་དང་རྗེས་ལྟར་ལེན་པའི་སློབ་མེས་ཚོས་དེའི་འབྲས་བུའི་རྟེན་སྲིད་ གནས་པ། that which within being a different substantial entity from a particular phenomenon abides in the type of being the effect of that phenomenon	(དངོས་པོའི་ཕྱི་ལོགས་སུ་གྲུང་བ་ནམས་ དངོས་པོ་དང་དེ་གྲུང་འབྲེལ་ཡིན་) thing's subsequent arisings are causally related with thing

དབྱེ་བ།

Divisions

basis of division	divisions	(illustration)
འགལ་བ་ contradictory	ཕན་རྒྱུན་སྤང་འགལ་དང་ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་གཉེས་ the two, mutually contradictory and contradictory in the sense of not abiding together	
ཕན་རྒྱུན་སྤང་འགལ་ mutually contradictory	དངོས་འགལ་དང་རྒྱན་འགལ་གཉེས་ the two, directly contradictory and indirectly contradictory	

ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་

contradictory in the sense of not abiding together

ཤེས་པར་གྱུར་པའི་ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་

contradictories in the sense of not abiding together that are consciousnesses

(བདག་འཛིན་དང་བདག་མིན་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་)

the conception of self and the wisdom realizing selflessness

བེམ་པོར་གྱུར་པའི་ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་

contradictories in the sense of not abiding together that are matter

(ཚ་གང་)

hot and cold

སྲོག་ཆགས་སུ་གྱུར་པའི་ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་

contradictories in the sense of not abiding together that are living beings

(བྱ་རོ་དང་འུག་པ་)

crow and owl

NOTE:

ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་ཡིན་ན་ཕན་ཚུན་སྤང་འགལ་ཡིན་པས་ཁྱབ་ཏུ། འགལ་བ་ཡིན་ན་ཕན་ཚུན་སྤང་འགལ་ཡིན་པས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར།

whatever are contradictory in the sense of not abiding together are necessarily mutually contradictory because whatever are contradictory are necessarily mutually contradictory

also:

དངོས་པོ་དང་དེ་གྱུང་འབྲེལ་ཡིན་ན་དངོས་པོ་དང་བདག་གཅིག་འབྲེལ་མ་ཡིན་པས་ཁྱབ།

whatever is causally related with thing is necessarily not related as one entity with thing

དངོས་པོ་དང་བདག་གཅིག་འབྲེལ་ཡིན་ན་དངོས་པོ་དང་དེ་གྱུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པས་ཁྱབ།

whatever is related as one entity with thing is necessarily not causally related with thing

ཁྲུབ་པ་སྒོ་བརྒྱད་།

Proofs and the Eight Doors of Pervasion

Proving definitions, equivalence, and contradiction:

(1) Proving that something is the definition of something else:

མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཚོས་ཅན། ཁ་དོག་གི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ཏེ། རྒྱུ་ཁ་དོག་དང་མཚན་མཚོན་གྱི་ཁྲུབ་པ་སྒོ་བརྒྱད་ངེས་པ་གང་ཞིག་མཚན་མཚོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡང་གྲུབ་པའི་ཕྱིར།

The subject, suitable as a hue, is the definition of color because (1) it and color are ascertained as having the eight approaches of pervasion [that exist between] a definition and a definiendum and also (2) it and color are established in the relationship of definition and definiendum.

for example,

མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཚོས་ཅན། རྒྱུ་ཁ་དོག་དང་མཚན་མཚོན་གྱི་ཁྲུབ་པ་སྒོ་བརྒྱད་ངེས་པ་ཡིན་ཏེ།

- (1) མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཡིན་ན་ཁ་དོག་ཡིན་པས་ཁྲུབ། (2) ཁ་དོག་ཡིན་ན་མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཡིན་པས་ཁྲུབ། (3) མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་མ་ཡིན་ན་ཁ་དོག་མ་ཡིན་པས་ཁྲུབ། (4) ཁ་དོག་མ་ཡིན་ན་མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་མ་ཡིན་པས་ཁྲུབ། (5) མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཡོད་ན་ཁ་དོག་ཡོད་པས་ཁྲུབ། (6) ཁ་དོག་ཡོད་ན་མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཡོད་པས་ཁྲུབ། (7) མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་མེད་ན་ཁ་དོག་མེད་པས་ཁྲུབ། (8) ཁ་དོག་མེད་ན་མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་མེད་པས་ཁྲུབ་པའི་ཕྱིར།

With respect to the subject, that which is suitable as a hue, it and color are ascertained as having the eight doors of pervasion [that exist between] a definition and a definiendum because (1) whatever is suitable as a hue is necessarily a color; (2) whatever is a color is necessarily suitable as a hue; (3) whatever is not suitable as a hue is necessarily not a color; (4) whatever is not a color is necessarily not suitable as a hue; (5) if suitable as a hue exists, color necessarily exists; (6) if color exists, suitable as a hue necessarily exists; (7) if suitable as a hue does not exist, color necessarily does not exist; and (8) if color does not exist, suitable as a hue necessarily does not exist.

མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཚོས་ཅན། རྒྱུ་ཁ་དོག་དང་མཚན་མཚོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡང་གྲུབ་སྟེ། ཁ་དོག་ཚད་མས་ངེས་པ་ལ་མདོག་ཏུ་རྒྱུ་བ་ཚད་མས་ངེས་པ་ལྗོན་ཏུ་འགྲོ་དགོས་པའི་ཕྱིར།

With respect to the subject, that which is suitable as a hue, it and color are established in the relationship of definition and definiendum because in order to ascertain color with valid cognition, one must first ascertain that which is suitable as a hue with valid cognition.

(2) Proving that two things are mutually inclusive:

for example,

བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་གཉིས་ཚེས་ཅན། རྣོན་གཅེག་ཡིན་ཏེ། བྲམ་པ་སྒོ་བརྒྱད་ཚང་བའི་ཕྱིར།
The subjects, the two, product and impermanent phenomenon, are equivalent because
(1) they are different and (2) the eight approaches of pervasion are complete.

བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་གཉིས་ཚེས་ཅན། བྲམ་པ་སྒོ་བརྒྱད་ཚང་བ་ཡིན་ཏེ། ཡོད་པ་གང་ཞིག་གཅེག་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
The subjects, the two, product and impermanent phenomenon, are different because of
(1) being existents and (2) not being one.

བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་གཉིས་ཚེས་ཅན། བྲམ་པ་སྒོ་བརྒྱད་ཚང་བ་ཡིན་ཏེ། བྱས་པ་ཡིན་ན་མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་ཀྱང། མི་
རྟག་པ་ཡིན་ན་བྱས་པ་ཡིན་པས་ཀྱང། བྱས་པ་མ་ཡིན་ན་མི་རྟག་པ་མ་ཡིན་པས་ཀྱང། མི་རྟག་པ་མ་ཡིན་ན་བྱས་པ་མ་ཡིན་
པས་ཀྱང། བྱས་པ་ཡོད་ན་མི་རྟག་པ་ཡོད་པས་ཀྱང། མི་རྟག་པ་ཡོད་ན་བྱས་པ་ཡོད་པས་ཀྱང། བྱས་པ་མེད་ན་མི་རྟག་པ་
མེད་པས་ཀྱང། མི་རྟག་པ་མེད་ན་བྱས་པ་མེད་པས་ཀྱང། བྲམ་པ་འདི་ཕྱིར།

The subjects, the two, product and impermanent phenomenon, have all eight approaches of pervasion because (1) whatever is a product is necessarily an impermanent phenomenon, (2) whatever is an impermanent phenomenon is necessarily a product, (3) whatever is not a product is necessarily not an impermanent phenomenon, (4) whatever is not an impermanent phenomenon is necessarily not a product, (5) if a product exists, then that which is an impermanent phenomenon necessarily exists, (6) if that which is an impermanent phenomenon exists, then a product necessarily exists, (7) if a product does not exist, then that which is an impermanent phenomenon necessarily does not exist, and (8) if that which is an impermanent phenomenon does not exist, then a product necessarily does not exist.

(3) Proving that two things are contradictory:

for example,

མཚན་ཉིད་དང་མཚན་བྱ་གཉིས་ཚེས་ཅན། འགལ་བ་ཡིན་ཏེ། བྲམ་པ་སྒོ་བརྒྱད་ཚང་བའི་ཕྱིར།
འགལ་བའི་ཕྱིར།

The subject, the two definition and definiendum, are mutually exclusive because (1) they are different and (2) a common locus of those two does not occur.

མཚན་ཉིད་དང་མཚན་བྱ་གཉིས་ཚེས་ཅན། རིག་ཉེས་ཀྱི་གཞི་མཐུན་མི་སྲིད་ཏེ། མཚན་ཉིད་ཡིན་ན་མཚན་བྱ་མ་ཡིན་པས་
ཀྱང། མཚན་བྱ་ཡིན་ན་མཚན་ཉིད་མ་ཡིན་པས་ཀྱང། བྲམ་པ་འདི་ཕྱིར།

With respect to the subjects, the two, definition and definiendum, a common locus of those two does not occur because whatever is a definition is necessarily not a definiendum and whatever is a definiendum is necessarily not a definition.

རྒྱལ་ཆོས་ལྷན་ཆོས་

Substantial and Isolate Phenomena

མཚན་གྲུ་ definiendum	མཚན་ཉིད་ definition	མཚན་གཞི་ (illustration)
རྒྱལ་ཆོས་ substantial phenomenon	<p>ཁྱོད་གཞི་གྲུ་ ཁྱོད་ཁྱོད་ རང་ཡིན། ཁྱོད་མ་ཡིན་པ་ཁྱོད་མ་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷན་པ་རྒྱལ་ཆོས་དང་མི་འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།</p> <p>an observed common locus between: its being an established base; its being itself; not-it not being it; and its isolate not being contradictory with substantial phenomenon</p>	<p>ཤེས་གྲུ་ ཡོད་པ། མི་རྟག་པ། (object of knowledge; existent; impermanent phenomenon)</p>
རང་ཡིན་པའི་ལྷན་ཆོས་ isolate phenomenon that is itself	<p>ཁྱོད་གཞི་གྲུ་ ཁྱོད་ཁྱོད་ རང་ཡིན། ཁྱོད་མ་ཡིན་པ་ཁྱོད་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷན་པ་རང་ཡིན་པའི་ལྷན་ཆོས་དང་མི་འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།</p> <p>an observed common locus between: its being an established base; its being itself; not-its being it; and its isolate being non-contradictory with isolate phenomenon that is itself</p>	<p>མཚན་གྲུ་ རྟག་པ། རྒྱུ། རྒྱ་བྲག་ (definiendum; permanent phenomenon; generality; particular)</p>
རང་མ་ཡིན་པའི་ལྷན་ཆོས་ isolate phenomenon that is not itself	<p>ཁྱོད་གཞི་གྲུ་ ཁྱོད་ཁྱོད་ རང་མ་ཡིན། ཁྱོད་མ་ཡིན་པ་ཁྱོད་མ་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷན་པ་རང་མ་ཡིན་པའི་ལྷན་ཆོས་དང་མི་འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།</p> <p>an observed common locus between: its being an established base; its not being itself; non-its not being it; and its isolate being non-contradictory with isolate phenomenon that is not itself</p>	<p>མཚན་ཉིད། ཐང་དེ། བུམ་པ་དང་གཅིག་ ཀ་བུམ་གཉེས། ཡིན་པ་མི་སྲིད་པའི་ཆོས་རྣམས། (definition; different; one-with-pot; the two — a pillar and a pot; phenomena of which being them is not possible)</p>
ལྷན་ཆོས་སྤང་སྤུམ་ཙམ་པོ་བ། isolate phenomenon that is a mere third possibility	<p>ཁྱོད་གཞི་གྲུ་ ཁྱོད་ཁྱོད་ རང་མ་ཡིན། ཁྱོད་མ་ཡིན་པ་ཁྱོད་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷན་པ་ལྷན་ཆོས་སྤང་སྤུམ་ཙམ་པོ་བ་དང་མི་འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།</p> <p>an observed common locus of: (1) its being an established base; (2) its not being itself; (3) not-it being it; and (4) its isolate being a mere third possibility of isolate phenomenon</p>	

དངོས་པོའི་བྱི་བྲག་ དངོས་པོའི་རྗེ།

(particular-of-generality-of-functioning-thing; generality-of-functioning-thing)

རྗེས་ཚུལ་གྱི་རྗེས་མཐུན།

ཁྱོད་གཞི་གྲུབ། ཁྱོད་ཁྱོད་རང་ཡིན། ཁྱོད་མ་ཡིན་པ་ཁྱོད་མ་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷོག་པ་རྗེས་ཚུལ་གྱི་རྗེས་མཐུན་དང་མི་
འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།

similitude of
substantial
phenomenon

an observed common locus between: its being an established base; its being itself;
not-its not being it; and its isolate not being contradictory with concordance with
substantial phenomenon

ལྷོག་ཚུལ་སྲུ་གུར་པའི་དངོས་པོ།

(functioning thing that serves as an isolate phenomenon)

རང་ཡིན་པའི་ལྷོག་ཚུལ་གྱི་
རྗེས་མཐུན་

ཁྱོད་གཞི་གྲུབ། ཁྱོད་ཁྱོད་རང་ཡིན། ཁྱོད་མ་ ཡིན་པ་ཁྱོད་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷོག་པ་རང་ཡིན་པའི་ལྷོག་ཚུལ་གྱི་རྗེས་མཐུན་
དང་མི་འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།

similitude of isolate
phenomenon that is
itself

an observed common locus between: its being an established base; its being itself;
not-its being it; and its isolate being non-contradictory with concordance with
isolate phenomenon that is itself

རང་ཡིན་པའི་ལྷོག་ཚུལ་མ་ཡིན་པ་

(non-isolate-phenomenon-which-is-itself)

རང་མ་ཡིན་པའི་ལྷོག་ཚུལ་གྱི་
རྗེས་མཐུན་

ཁྱོད་གཞི་གྲུབ། ཁྱོད་ཁྱོད་རང་མ་ཡིན། ཁྱོད་མ་ཡིན་པ་ཁྱོད་མ་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷོག་པ་རང་མ་ཡིན་པའི་ལྷོག་ཚུལ་གྱི་རྗེས་
མཐུན་དང་མི་འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།

similitude of isolate
phenomenon that is
not itself

an observed common locus between: its being an established base; its not being
itself; non-its not being it; and its isolate being non-contradictory with concordance
with isolate phenomenon that is not itself

རང་མ་ཡིན་པའི་ལྷོག་ཚུལ་

(isolate-phenomenon-which-is-not-itself)

ལྷོག་ཚུལ་སྤང་སྲུམ་ཙམ་པོ་
བའི་རྗེས་མཐུན་

ཁྱོད་གཞི་གྲུབ། ཁྱོད་ཁྱོད་རང་མ་ཡིན། ཁྱོད་མ་ཡིན་ཁྱོད་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་ལྷོག་པ་ལྷོག་ཚུལ་སྤང་སྲུམ་ཙམ་པོ་བའི་རྗེས་
མཐུན་དང་མི་འགལ་བ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་པར་དམིགས་པ།

similitude of an
isolate phenomenon
that is a mere third
possibility

an observed common locus between: (1) its being an established base; (2) not it
being it; (3) it being not it; and (4) its isolate not being contradictory with a
concordance that is a mere third possibility of isolate phenomenon

ལྷོག་ཚུལ་སྤང་སྲུམ་ཙམ་པོ་བ་

(isolate-phenomenon-of-the-mere-third-possibility)

Topics in the “Typologies of Awarenesses”
(*blo rigs*)

སྒོ་རིག

Awareness and Knowledge

མཚོན་བྱ་
definiendum

མཚན་ཉིད་
definition

མཚན་གཞི་
(illustration)

ལྡོ་
awareness

རིག་པ།
a knower

ཤེས་པ་
consciousness

གསལ་ཞིང་རིག་པ།
that which is clear and knowing

མངོན་སྲུང་
perception

རྟོག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་འཁྲུལ་བའི་རིག་པ།
a knower that is free from conceptuality and unmistaken

མངོན་སྲུང་གྱི་ཚད་མ་
valid perception

རྟོག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་འཁྲུལ་བའི་གསར་དུ་མི་སྲུ་བའི་རིག་པ།
a newly incontrovertible knower that is free from conceptuality and unmistaken

དབང་མངོན་
sense perception

རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་དབང་དང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་ལས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་
འཁྲུལ་བའི་རིག་པ།
a non-conceptual unmistaken knower that is produced from its own uncommon empowering condition, a physical sense power

གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་
sense perception
apprehending a form

རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་མིག་དབང་དང་དམིགས་རྒྱུན་གཟུགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་
པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་འཁྲུལ་བའི་རིག་པ།
a non-conceptual unmistaken knower that is produced in dependence upon its own uncommon empowering condition, an eye sense power, and an observed object condition, a form

ཡིད་མངོན་
mental perception

རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་ཡིད་དབང་ལས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་འཁྲུལ་བའི་རིག་
པ།
a non-conceptual unmistaken knower that arises from its own uncommon empowering condition, a mental sense power

སྐབས་འདིར་བསྐྱེད་གྱི་ཡིད་མངོན་	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྐྱེན་ཡིད་དབང་ལས་བྱུང་བའི་སྐབས་འདིར་བསྐྱེད་གྱི་རྟོག་བྱུང་མ་འཁྲུག་བའི་གཞན་རིག་
mental perception indicated on this occasion	a non-conceptual unmistaken other-knower, indicated on this occasion, that arises from its own uncommon empowering condition, a mental sense power
རང་རིག་	འཛོལ་རྣམས།
self-knowing cognition	apprehending aspect [of a consciousness]
རང་རིག་མངོན་སུམ་	རྟོག་པ་དང་བྱུང་ཞིང་མ་འཁྲུག་བའི་འཛོལ་རྣམས།
self-knowing perception	apprehending aspect [of a consciousness] that is non-conceptual, and unmistaken
or	ཁོ་ནང་ཁོ་ན་ར་ཕྱོགས་གིང་འཛོལ་པ་ཡན་གར་བར་གྱུར་པའི་རྟོག་པ་དང་བྱུང་ཞིང་གསར་དུ་མི་སྲུ་བའི་རིག་པ།
	a newly incontrovertible knower, free from conceptuality, that is directed only inward and is just an apprehender
རྣམ་འགྲུབ་མངོན་སུམ་	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྐྱེན་དུ་གྱུར་པའི་ཞི་ལྷག་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ཉིང་ངེ་འཛོལ་ལས་སྐྱེས་པའི་རྟོག་བྱུང་མ་འཁྲུག་བའི་འཕགས་རྒྱུད་ཀྱི་མཁྱེན་པ།
yogic perception	a non-conceptual unmistaken exalted knower, in the continuum of a Superior, that is produced from a meditative stabilization which is a union of calm abiding and special insight that has become its own uncommon empowering condition
རྟོག་བྱུང་	སྤྱོད་འདྲིས་རུང་དུ་འཛོལ་པའི་ཞེན་རིག་དང་བྱུང་བ།
free from conceptuality	that which is free from being a determinative knower that apprehends a sound [generality] and a meaning [generality] as suitable to be associated
མངོན་སུམ་ལྟར་སྤྲང་	རང་གི་སྤྲང་ཡུལ་ལ་འཁྲུག་བའི་རིག་པ།
facsimile of a perception	a knower that is mistaken with regard to its appearing object
རྗེས་དཔག་	རང་གི་རྟོག་རྟོགས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་གཞལ་བྱ་ལྟོག་གྱུར་ལ་མི་སྲུ་བའི་ཞེན་རིག་
inference	a determinative knower that, depending upon its basis, a correct sign, is incontrovertible with regard to its object of comprehension, a hidden phenomenon
རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཚད་མ་	རང་གི་རྟོག་རྟོགས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་གཞལ་བྱ་ལྟོག་གྱུར་ལ་གསར་དུ་མི་སྲུ་བའི་རིག་པ།
inferential valid cognition	a knower that, depending upon its basis, a correct sign, is newly incontrovertible with regard to its object of comprehension, a hidden phenomenon

<p>ཡིད་ཆེས་རྗེས་དཔག་ inference through belief</p>	<p>རང་གི་རྟེན་ཡིད་ཆེས་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་གཞལ་བྱ་ཤིན་ཏོག་ལ་མི་སྲུ་བའི་ཞེན་རྟེན་ a determinative knower that, depending upon its basis, a correct sign of belief, is incontrovertible with regard to its object of comprehension, a very hidden phenomenon</p>
<p>གྲགས་པའི་རྗེས་དཔག་ inference through renown</p>	<p>རང་གི་རྟེན་གྲགས་རྟགས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་གཞལ་བྱ་སྤྱི་བྱུང་གྲགས་པ་ལ་མི་སྲུ་བའི་ཞེན་རྟེན་ a determinative knower that, depending upon its basis, a correct sign of renown, is incontrovertible with regard to its object of comprehension, a terminological suitability</p>
<p>དངོས་སྣོབས་རྗེས་དཔག་ inference through the power of the fact</p>	<p>རང་གི་རྟེན་དངོས་སྣོབས་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་གཞལ་བྱ་ཅུང་ཟད་མེད་ཀྱི་ལ་མི་སྲུ་བའི་ཞེན་རྟེན་ a determinative knower that, depending upon its basis, a correct sign by the power of the fact, is incontrovertible with regard to its object of comprehension, a slightly hidden phenomenon</p>
<p>མེད་ཀྱི་གྱུར་ hidden phenomenon</p>	<p>རྒྱུར་མཚོན་རྣམས་ཀྱིས་ཐོག་མར་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་ངེས་པར་རྟོགས་དགོས་པའི་ཚོས། a phenomenon that must definitely be realized initially by the short-sighted [i.e., ordinary people] in dependence upon a sign</p>
<p>ཤིན་ཏུ་མེད་ཀྱི་གྱུར་ very hidden phenomenon</p>	<p>རྒྱུར་མཚོན་རྣམས་ཀྱིས་ཐོག་མར་ཡིད་ཆེས་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་ངེས་པར་རྟོགས་དགོས་པའི་ཚོས། a phenomenon that must definitely be realized initially by the short-sighted in dependence upon a sign of belief</p>
<p>ཅུང་ཟད་མེད་ཀྱི་གྱུར་ slightly hidden phenomenon</p>	<p>རྒྱུར་མཚོན་རྣམས་ཀྱིས་ཐོག་མར་དངོས་སྣོབས་ཀྱི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་ངེས་པར་རྟོགས་དགོས་པའི་ཚོས། a phenomenon that must definitely be realized initially by the short-sighted in dependence upon a sign of the power of the fact</p>
<p>མངོན་གྱུར་ manifest phenomenon</p>	<p>རྒྱུར་མཚོན་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་པར་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཚོས། a phenomenon that is not an object realized definitely, by the short-sighted, in dependence upon a sign</p>
<p>བཅད་ཤིས་ subsequent cognition</p>	<p>རང་འབྲེན་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་ལྔ་མས་རྟོགས་ཟེན་རྟོགས་པའི་ཚད་མེན་གྱི་རྟེན་པ། a knower which is not a valid cognition and which realizes that which has already been realized by the former valid cognition that induces it</p>
<p>ཡིད་དཔྱད་ correctly assuming consciousness</p>	<p>རང་གི་འཇུག་ཡུལ་གྱི་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་ཚོས་ལ་མཐའ་གཅིག་དུ་ཞེན་ཀྱང་བཅད་དོན་མ་ཐོབ་པའི་རྟེན་པ། a knower which, although it adheres one-pointedly to the phenomenon that is its principal object of engagement, does not get at an object with respect to which superimpositions have been eliminated</p>

or

མྱོང་བ་དང་རྟོན་རྟགས་ཡང་དག་གང་ལ་ཡང་མ་བརྟེན་པར་རང་གི་འཇུག་ཡུལ་ལ་མ་འཇུག་པའི་མཐའ་གཅིག་འཛིན་གྱི་བཅད་དོན་མ་ཐོབ་པའི་ཞེན་རིག་

a determinative knower that, without depending on either experience or a correct sign, apprehends its object of engagement one-pointedly and unmistakably, but does not get at an object with respect to which superimpositions have been eliminated

or

རང་ཡུལ་ལ་ཞེན་པའི་སྣང་བའི་ཞེན་རིག་དོན་མཐུན།

a factually concordant determinative knower that is controvertible with regard to determining its object

སྣང་ལ་མ་ངེས་པའི་སློ་
awareness to which an object appears but is not ascertained

རང་གི་འཇུག་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་རང་མཚན་གསལ་བར་སྣང་ཡང་དེ་ལ་ངེས་པ་འབྲིན་མི་རུས་པའི་རིག་པ།
a knower to which the specifically characterized phenomenon that is its object of engagement clearly appears but which is unable to induce ascertainment with respect to it

ཐེ་ཚོམ་
doubting consciousness

རང་སློབས་ཀྱིས་མཐའ་གཉིས་སུ་དོགས་པའི་རིག་པ།
a knower that by its own power has qualms in two directions

or

རང་ཡུལ་ལ་དོགས་པའི་རིག་པ།
a knower that has qualms with regard to its object

ལོག་ཤེས་
wrong consciousness

རང་གི་འཇུག་ཡུལ་ལ་འཇུག་པའི་རིག་པ།
a knower that is mistaken with regard to its object of engagement

ཚད་མ་
valid cognition

གསར་དུ་མི་སྣང་བའི་རིག་པ།
a newly incontrovertible knower

or

ལྔར་མ་རྟོགས་པའི་དོན་བདེན་པ་ལ་མི་འགྲུལ་བའི་འཛིན་སྣང་ས་ཀྱིས་བསྐྱོབ་པའི་སློ་འདོགས་དང་འགལ་བའོ།
[According to Cha-ba:] that which contradicts and eliminates a false superimposition by an unmistakable mode of apprehension with respect to a previously unrealized true thing

མི་སྣང་བའི་ཤེས་པ་
incontrovertible consciousness

རང་གི་དཔྱད་དོན་ཐོབ་བྱེད་ཀྱི་རིག་པ།
a knower that gets at its object of analysis

རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་	རང་གི་གཞུང་གི་བདག་ཉིད་མཐར་ཐུག་པ་ཡུལ་སྤོང་དུ་གནས་པ་མེད་པར་རང་ཉིད་མི་འགྱུར་བ་ལ་ངེས་པ་ རང་སྟོབས་ཀྱིས་འདྲིན་རྒྱས་པའི་གསར་དུ་མི་སྲུང་བའི་རྟོག་པ།
valid cognition that induces ascertainment by itself	a new incontrovertible knower that is able to induce through its own power ascertainment that it itself would not arise if the final nature of its object of comprehension did not abide in the object
གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་	རང་གི་གཞུང་གི་བདག་ཉིད་མཐར་ཐུག་པ་ཡུལ་སྤོང་དུ་གནས་པ་མེད་པར་རང་ཉིད་མི་འགྱུར་བ་ལ་ངེས་པ་ རང་སྟོབས་ཀྱིས་འདྲིན་མི་རྒྱས་པར་ཕྱིས་འགྱུར་ཐུག་པའི་ཚད་མ་གཞན་ལ་བརྟེན་དགོས་པའི་གསར་དུ་མི་ སྲུང་བའི་རྟོག་པ།
valid cognition when ascertainment is induced by another	a new incontrovertible knower that is unable to induce through its own power ascertainment that it itself would not arise if the final nature of its object of comprehension did not abide in the object but must depend on another later conventional valid cognition
ཚད་མེན་གྱི་ཤེས་པ་	གསར་དུ་མི་སྲུང་བ་མ་ཡིན་པའི་རྟོག་པ།
non-valid consciousness	a knower that is not new and incontrovertible
རྟོག་པ་	སྤྱོད་འདྲིས་ཅུང་དུ་འཛིན་པའི་ཞིན་རྟོག་པ།
conceptual consciousness	a determinative knower that apprehends a sound[-generality] and a meaning[-generality] as suitable to be associated
རྟོག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ་	སྤྱོད་འདྲིས་ཅུང་དུ་འཛིན་པའི་ཞིན་རྟོག་པ་དང་གྲུབ་པའི་རྟོག་པ།
non-conceptual consciousness	a knower that is free from being a determinative knower that apprehends a sound[-generality] and a meaning[-generality] as suitable to be associated
འཁྲུལ་ཤེས་པ་	རང་གི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་བའི་རྟོག་པ།
mistaken consciousness	a knower that is mistaken with regard to its appearing object
མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པ་	རང་གི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་རྟོག་པ།
unmistaken consciousness	a knower that is not mistaken with regard to its appearing object
རྟོག་མེད་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པ་	རང་གི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་མ་འཁྲུལ་བའི་གསལ་སྤྱོད་ཅན་གྱི་རྟོག་པ།
non-conceptual unmistaken consciousness	a knower having clear appearance that is not mistaken with regard to its appearing object
ཡིད་ཤེས་པ་	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྐྱེན་ཡིད་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱིས་པའི་རྟོག་པ།
mental consciousness	a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, a mental sense power
དབང་ཤེས་པ་	རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྐྱེན་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱིས་པའི་རྟོག་པ།
sense consciousness	a knower that is produced in dependence on its own uncommon empowering condition, a physical sense power

སེལ་འཇུག་གི་སློ་	རང་ཡུལ་ལ་བརྟེན་དབང་གིས་འཇུག་པའི་རེག་པ།
selectively engaging awareness	a knower that engages its object by the power of terminology
རྒྱུ་བ་འཇུག་གི་སློ་	རང་ཡུལ་ལ་དངོས་དབང་གིས་འཇུག་པའི་རེག་པ།
completely engaging awareness	a knower that engages its object by the power of the thing
སེམས་	རང་གི་འཁོར་དུ་བྱུང་བའི་སེམས་བྱུང་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ།
mind	that which has similar association with the mental factors that arise as its accompaniers
གཙོ་སེམས་	རང་ཡུལ་གྱི་ངོ་བོ་འཛིན་པའི་སློ་ནས་གཞག་པའི་གཙོ་བོའི་རྣམ་རེག་
main mind	a main knower that is posited by way of apprehending the enity of its object
སེམས་བྱུང་	རང་འཁོར་དུ་ལྡན་པའི་སེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ།
mental factor	that which has similar association with the mind that has it as an accompanier
or	རང་ཡུལ་གྱི་ཁྱད་པར་ཅི་རེགས་འཛིན་ཅིང་རང་དང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་གཙོ་སེམས་གང་རུང་གི་འཁོར་དུ་བྱུང་བའི་རེག་པ།
	a knower that apprehends any of the features of its object and accompanies whatever main mind has similar association with it
ཚོར་བ་	ཉམས་སུ་སྤྲོད་བའི་རབ་དུ་ཕྱི་བའི་རེག་པ།
feeling	a knower which is distinguished by being that which experiences

དབྱེ་བ།

Divisions

basis of division	divisions	(illustration)
སློ་རེག་བདུན་དུ་དབྱེ་བ་	མངོན་སུམ། རྗེས་དཔག། བཅད་ཤེས། ཡིད་དཔྱོད། ལྡང་ལ་མ་ངེས། ཐེ་ཚོམ། འོག་ཤེས།	
sevenfold division of awareness and knowledge	perception, inferences, subsequent cognitions, correctly assuming consciousnesses, awarenesses to which an object appears but is not ascertained, doubting consciousnesses, and wrong consciousnesses	

<p>མངོན་སུམ་ perception</p>	<p>དབང་མངོན། ཡིད་མངོན། རང་རྟོག་མངོན་སུམ། རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ། བཞི་ཡོད། sense perception, mental perception, self-knowing perception, and yogic perception</p>
<p>དབང་མངོན་ sense perception</p>	<p>གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན། སྒྲ་འཛིན་དབང་མངོན། རྩི་འཛིན་དབང་མངོན། རོ་འཛིན་དབང་མངོན། རྟོག་གྲུ་འཛིན་པའི་དབང་མངོན། ལཱ་ཡོད། sense perception apprehending forms, sense perception apprehending sounds, sense perception apprehending odors, sense perception apprehending tastes, and sense perception apprehending tangible objects</p>
<p>ཡིད་མངོན་ mental perception</p>	<p>སྐབས་འདིར་བསྐྱེད་ཀྱི་ཡིད་མངོན། སྐབས་འདིར་བསྐྱེད་མ་ཡིན་པའི་ཡིད་མངོན། གཉེས་ཡོད། mental perception indicated on this occasion and mental perception not indicated on this occasion</p>
<p>སྐབས་འདིར་བསྐྱེད་ཀྱི་ཡིད་མངོན་ mental perception indicated on this occasion</p>	<p>གཟུགས་འཛིན་ཡིད་མངོན་ནས་རྟོག་གྲུ་འཛིན་པའི་ཡིད་མངོན་གྱི་བར་ལ། the five ranging from mental perception apprehending forms to mental perception apprehending tangible objects</p>
<p>རང་རྟོག་མངོན་སུམ་ self-knowing perception</p>	<p>དེར་གྱུར་པའི་ཚད་མ། བཅད་ཤིས། སྤང་ལ་མ་ངེས། གསུམ་ཡོད། valid cognitions, subsequent cognitions, and awarenesses to which an object appears but is not ascertained which are that [i.e., which are self-knowing cognitions]</p>
<p>རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་ yogic perception</p>	<p>ཉན་ཐོས། རང་གྲུལ། ཐོག་ཆེན་གྱི་དེ་གསུམ། those of Hearers, Solitary Realizers, and Mahāyanists</p>
<p>or</p>	<p>ཕྱི་བའི་མི་རྟོག་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཚད་མ། གང་ཟག་གི་བདག་མིང་རགས་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཚད་མ། གང་ཟག་གི་བདག་མིང་ཕྱི་མོ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཚད་མ་གསུམ་ཡོད། valid cognitions directly realizing subtle impermanence, valid cognitions directly realizing the coarse selflessness of persons, and valid cognitions directly realizing the subtle selflessness of persons</p>
<p>མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་ facsimiles of perception</p>	<p>འཁྲུལ་བའི་རྟོག་པ། ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་རྟོག་པ། རྗེས་དཔག་གི་རྟོག་པ། རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལས་བྱུང་བའི་རྟོག་པ། དྲན་པའི་རྟོག་པ། མངོན་འདོད་ཀྱི་རྟོག་པ། རྟོག་མིང་མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་། བདུན་ཡོད། mistaken conceptions, conventional conceptions, inferential conceptions, conceptions arisen from inference, memory conceptions, wishing conceptions, and non-conceptual facsimiles of perception</p>

རྟོག་མེད་མངོན་སུམ་ལྟར་སྒྲུབ་	ཡིད་ཤེས་སྤྱི་གྲུབ་པའི་རྟོག་མེད་མངོན་སུམ་ལྟར་སྒྲུབ་། དབང་ཤེས་སྤྱི་གྲུབ་པའི་རྟོག་མེད་མངོན་སུམ་ལྟར་སྒྲུབ་། བཞི་ཡོད།
non-conceptual facsimiles of perception	non-conceptual facsimiles of perception which are mental consciousnesses and non-conceptual facsimiles of perception which are sense consciousnesses
དབང་ཤེས་སྤྱི་གྲུབ་པའི་རྟོག་མེད་མངོན་སུམ་ལྟར་སྒྲུབ་	འཇུག་གྱི་རྟོག་ལ་ཡོད་པ། འཇུག་གྱི་གནས་ལ་ཡོད་པ། འཇུག་གྱི་ཡུལ་ལ་ཡོད་པ། འཇུག་གྱི་དེ་མ་གཟུགས་ལ་ཡོད་པ། བཞི་ཡོད།
non-conceptual facsimiles of perception which are sense consciousnesses	those having a cause of error in the basis, those having a cause of error in the abode, those having a cause of error in the object, and those having a cause of error in the immediately preceding condition
རྗེས་དཔག་	ཡིད་ཆེས་རྗེས་དཔག་ བྲགས་པའི་རྗེས་དཔག་ དངོས་སྤོབས་རྗེས་དཔག་ བསུམ་ཡོད།
inferences	inference through belief, inference through renown, and inference through power of the fact
or (terminologically)	རང་དོན་རྗེས་དཔག་དང་གཞན་དོན་རྗེས་དཔག་ inference for oneself and inference for another
བཅད་ཤེས་	མངོན་སུམ་བཅད་ཤེས་དང་རྟོག་པ་བཅད་ཤེས། བཞི་ཡོད།
subsequent cognitions	perceptual subsequent cognitions and conceptual subsequent cognitions
མངོན་སུམ་བཅད་ཤེས་	དབང་མངོན་བཅད་ཤེས། ཡིད་མངོན་བཅད་ཤེས། རང་རྗེས་བཅད་ཤེས། རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་བཅད་ཤེས། བཞི་ཡོད།
perceptual subsequent cognitions	subsequent cognition that is a sense perception, subsequent cognition that is a mental perception, subsequent cognition that is a self-knowing perception, and subsequent cognition that is a yogic perception
རྟོག་པ་བཅད་ཤེས་	མངོན་སུམ་གྱིས་དྲངས་པའི་རྟོག་པ་བཅད་ཤེས། རྗེས་དཔག་གིས་དྲངས་པའི་རྟོག་པ་བཅད་ཤེས། བཞི་ཡོད།
conceptual subsequent cognitions	conceptual subsequent cognitions induced by perception and conceptual subsequent cognitions induced by inference
ཡིད་དཔྱད་	རྒྱ་མཚན་མེད་པའི་ཡིད་དཔྱད། རྒྱ་མཚན་མ་ངེས་པའི་ཡིད་དཔྱད། རྒྱ་མཚན་ལྟར་སྒྲུབ་ལ་བརྟེན་པའི་ཡིད་དཔྱད། བསུམ་ཡོད།
correctly assuming consciousnesses	correctly assuming consciousnesses without a reason, correctly assuming consciousnesses in which the reason is not ascertained, and correctly assuming consciousnesses which depend upon a facsimile of a reason

or

རྒྱ་མཚན་མིང་པའི་ཡིད་དཔྱད། རྒྱ་མཚན་དང་འགལ་བའི་ཡིད་དཔྱད། རྒྱ་མཚན་མ་ངེས་པའི་ཡིད་
 དཔྱད། རྒྱ་མཚན་མ་གྲུབ་པའི་ཡིད་དཔྱད། རྒྱ་མཚན་ཡོད་ཀྱང་གཏན་ལ་མ་ཐེབས་པའི་ཡིད་དཔྱད། ལྡོ་
 ཡོད།

correctly assuming consciousnesses without a reason, which have a
 contradictory reason, for which the reason is indefinite, for which the
 reason is not established, and for which a reason exists but is not settled

སྣང་ལ་མ་ངེས་པའི་སྒོ་
 awarenesses to which an
 object appears but is not
 ascertained

དེར་གྱུར་པའི་དབང་མངོན། ཡིད་མངོན། རང་རྟོག་གསུམ་ཡོད།
 sense, mental, and self-knowing perception which are those [i.e.,
 awarenesses to which the object appears but is not ascertained]

ཐོ་ཚོམ་
 doubt

དོན་འགྲུར་གྱི་ཐོ་ཚོམ། དོན་མི་འགྲུར་གྱི་ཐོ་ཚོམ། ཆ་མཉམ་པའི་ཐོ་ཚོམ། གསུམ་ཡོད།
 doubt tending toward the fact, doubt not tending toward the fact, and
 doubt which is both equally

འོག་གསལ་
 wrong consciousnesses

རྟོག་པ་འོག་གསལ། རྟོག་མིང་འོག་གསལ། གཉེས་ཡོད།
 conceptual wrong consciousnesses and non-conceptual wrong
 consciousnesses

རྟོག་མིང་འོག་གསལ་
 non-conceptual wrong
 consciousnesses

དབང་གསལ་སྲ་གྲུར་པའི་དེ་དང་ཡིད་གསལ་སྲ་གྲུར་པའི་དེ། གཉེས་ཡོད།
 those which are sense consciousnesses and those which are mental
 consciousnesses

སྒོ་རྟོག་གསུམ་དུ་དབྱེ་བ་
 division of awareness and
 knowledge into three

དོན་སྒྲིབ་བརྒྱུད་ཡུལ་དུ་བྱིད་པའི་རྟོག་པ། རང་མཚན་བརྒྱུད་ཡུལ་དུ་བྱིད་པའི་རྟོག་མིང་མ་འཁྲུལ་བའི་གསལ་པ།
 མིང་པ་གསལ་ལ་སྣང་ཅན་བརྒྱུད་ཡུལ་དུ་བྱིད་པའི་རྟོག་མིང་འཁྲུལ་གསལ། གསུམ་ཡོད།
 conceptual consciousnesses that take a meaning-generality as their
 apprehended object, non-conceptual unmistaken consciousnesses that take
 a specifically characterized phenomenon as their apprehended object, and
 non-conceptual mistaken consciousnesses that take a clearly appearing non-
 existent as their apprehended object

སྒོ་རྟོག་གཉེས་སྲ་དབྱེ་བ་
 divisions of awareness and
 knowledge into two

ཚད་མ་དང་ཚད་མིན་གྱི་གསལ་པ་གཉེས།
 valid cognitions and non-valid consciousnesses

རྟོག་པ་དང་རྟོག་མིང་གྱི་གསལ་པ་གཉེས།
 conceptual and non-conceptual consciousnesses

འཁྲུལ་གསལ་དང་མ་འཁྲུལ་བའི་གསལ་པ་གཉེས།
 mistaken and unmistaken consciousnesses

ཡིད་གསལ་དང་དབང་གསལ་གཉེས།
 mental and sense consciousnesses

སེལ་འབྲུག་གི་སློ་དང་སྐྱབ་འཇུག་གི་སློ་གཉེས།
 selectively engaging awarenences and completely engaging awarenences
 སེམས་དང་སེམས་བྱུང་གཉེས།
 minds and mental factors

ཚད་མ་
 valid cognitions

མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཚད་མ་གཉེས།
 valid perceptions and inferential valid cognitions

or

རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་དང་གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་གཉེས།
 valid cognitions which induce ascertainment by themselves and valid cognitions when ascertainment is induced by another

or (terminologically)

སྐྱེ་བུ་ཚད་མ། ངག་ཚད་མ། ཤེས་པ་ཚད་མ།
 valid beings, valid speech, and valid consciousnesses

རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་

དོན་གོམས་པ་ཅན་གྱི་དབང་མངོན་གྱི་ཚད་མ། དོན་བྱེད་སྤང་ཅན་གྱི་དབང་མངོན་གྱི་ཚད་མ། རང་རྟོག་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ། རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ། རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཚད་མ། ལྡོལ་ཡོད།
 sense valid perceptions having a familiar object, sense valid perceptions to which the ability to perform a function appears, self-knowing valid perceptions, yogic valid perceptions, and inferential valid cognitions

valid cognitions which induce ascertainment by themselves

གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་

སྤང་བ་རང་ལས་ངེས་ཤིང་བདེན་པ་གཞན་ལས་ངེས་པ། སྤྱི་ར་རང་ལས་ངེས་ཤིང་ཁྱད་པར་གཞན་ལས་ངེས་པ། སྤང་བ་ཉིད་ཀྱང་གཞན་ལས་ངེས་པ། གསུམ་ཡོད།

valid cognitions when ascertainment is induced by another (terminologically)

those when ascertainment of appearance is induced by itself but ascertainment of the truth is induced by another, those when ascertainment of the generality is induced by itself but ascertainment of the particular is induced by another, and those when ascertainment of even the mere appearance is induced by another

or

མངོན་སུམ་དང་པོ་བ། ཡིད་མ་གཏད། འབྲུལ་རྒྱ་ཅན་དང་གསུམ།
 initial perception, inattentive minds, and those possessing a cause of error

ཚད་མེན་གྱི་ཤེས་པ་
 non-valid consciousnesses

བཅད་ཤེས་སོགས་སློ་རྟོག་ཕྱི་མ་ལྔ་ (བཅད་ཤེས། ཡིད་དཔྱོད། སྤང་ལ་མ་ངེས། ཐེ་ཚོམ། ལོག་ཤེས་དང་ལྔ་)
 the latter five [from the division into seven of] awareness and knowledge, subsequent cognitions, etc. [subsequent cognitions, correctly assuming consciousnesses, awarenences to which an object appears but is not ascertained, doubt, and wrong consciousnesses]

རྟོག་པ་	སྐྱ་སྐྱེ་ཁོ་ན་འཛིན་པའི་རྟོག་པ། རོན་སྐྱེ་ཁོ་ན་འཛིན་པའི་རྟོག་པ། སྐྱ་རོན་གཉིས་ཀ་འཛིན་པའི་རྟོག་པ། གསུམ་ཡོད།
conceptual consciousnesses	conceptual consciousnesses that apprehend only a sound-generality, conceptual consciousnesses that apprehend only a meaning-generality, conceptual consciousnesses that apprehend both a sound[-generality] and a meaning[-generality]
or	
	མིང་སྐྱེར་རྟོག་པ་དང་རོན་སྐྱེར་རྟོག་པ། གཉིས་ཡོད། conceptual consciousnesses that affix names and conceptual consciousnesses that affix meanings
or	
	རྟོག་པ་རོན་མཐུན། རྟོག་པ་རོན་མི་མཐུན། གཉིས་ཡོད། factually concordant conceptual consciousness and factually discordant conceptual consciousness
སེམས་བྱུང་	ལྔ་ཚན་དུག་ ཀུན་འགྲོ་ལྔ། ཡུལ་ངེས་ལྔ། དག་བ་བཅུ་གཅིག་ ཅུ་ཉོན་དུག་ ཉེ་ཉོན་ཉེ་གྲུ། གཞན་འགྲུར་བཞི།
mental factors	six groups: five omnipresent factors, five determining factors, eleven virtuous factors, six root afflictions, twenty secondary afflictions, and four changeable factors
ཚོར་བ་	ལུས་ཚོར་དང་སེམས་ཚོར་གཉིས།
feelings	physical feelings and mental feelings
or	
	ཟང་ཟེང་དང་བཅས་པའི་ཚོར་བ་དང་ཟང་ཟེང་མེད་པའི་ཚོར་བ་གཉིས། materialistic feelings and non-materialistic feelings
or	
	ཚོར་བ་བདེ་སྤྲུག་བཏང་སྟོམས་གསུམ་ pleasurable feelings, painful feelings, and feelings of equanimity
or	
	ཚོར་བ་བདེ་བ། ཡིད་བདེ། སྤྲུག་བཟུལ། ཡིད་མི་བདེ། ཚོར་བ་བཏང་སྟོམས་དང་ལྔ། pleasurable feelings, mental pleasure, pain, mental displeasure, and feelings of equanimity
དབང་གིས་	མིག་གིས། རྩ་གིས། ལྗང་གིས། ལྗེ་གིས། ལུས་གིས་དང་ལྔ།
sense consciousnesses	eye consciousnesses, ear consciousnesses, nose consciousnesses, tongue consciousnesses, body consciousnesses

ཡུལ་
objects

སྣང་ཡུལ། ཞེན་ཡུལ། འཇུག་ཡུལ། གསུམ་ཡོད།
appearing objects, determined objects, objects of engagement

དོན་གཅིག

Synonyms

སྒྲོ། རིག་པ། ཤེས་པ། གསུམ་དོན་གཅིག
awareness, knower, and consciousness

དོན་སྒྲིབ་བརྒྱུད་ཡུལ་དུ་བྱིད་པའི་རྟོག་པ། རྟོག་པ། གཉེས་དོན་གཅིག
conceptual consciousness that takes a meaning-generalty as its object of engagement and conceptual consciousness

རང་མཚན་བརྒྱུད་ཡུལ་དུ་བྱིད་པའི་རྟོག་མིང་མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པ། མངོན་སུམ། གཉེས་དོན་གཅིག
non-conceptual, unmistakable consciousness that takes a specifically characterized phenomenon as its object of engagement and perception

མིང་པ་གསལ་སྣང་ཅན་བརྒྱུད་ཡུལ་དུ་བྱིད་པའི་རྟོག་མིང་འཁྲུལ་ཤེས། རྟོག་མིང་ལོག་ཤེས་གཉེས་དོན་གཅིག
non-conceptual, mistaken consciousness that takes a clearly appearing non-existent as its object of engagement and non-conceptual wrong consciousness

རྟོག་པ། སེལ་འཇུག་གི་སྒྲོ། གཉེས་དོན་གཅིག
conceptual consciousness and selectively engaging awareness

རྟོག་མིང་ཤེས་པ། སྒྲུབ་འཇུག་གི་སྒྲོ། གཉེས་དོན་གཅིག
non-conceptual consciousness and completely engaging awareness

མ་འཁྲུལ་བའི་ཤེས་པ། མངོན་སུམ། དོན་གཅིག
unmistaken consciousness and perception

སེམས། ཡིད། རྣམ་ཤེས། གསུམ་དོན་གཅིག
mind, mentality, and consciousness

ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་གཉེས་སུ་སྐྱེ་བའི་ཡུལ་ཅན། ཤེས་པ། གཉེས་དོན་གཅིག
object possessor within the twofold division into objects and object possessors and consciousness

ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་གཉེས་སུ་སྐྱེ་བའི་ཡུལ། ཤེས་པ་མ་ཡིན་པའི་ཡོད་པ། གཉེས་དོན་གཅིག
object within the twofold division into objects and object possessors and existent which is not a consciousness

སློབ་པའི་སྣང་ཡུལ། སློབ་པའི་བརྒྱུད་ཡུལ། བཞེས་དོན་གཅིག
appearing object of a particular awareness and apprehended object of a particular awareness

མངོན་སུམ་གྱི་སྣང་ཡུལ། མངོན་སུམ་གྱི་བརྒྱུད་ཡུལ། དང་དངོས་པོ་དོན་གཅིག
appearing object of a perception, apprehended object of a perception, and thing

རྟོག་པའི་སྣང་ཡུལ། རྟོག་པའི་བརྒྱུད་ཡུལ། དང་རྟོག་པོ་དོན་གཅིག
appearing object of a conceptual consciousness, apprehended object of a conceptual consciousness, and permanent phenomenon

མངོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ། མངོན་སུམ་གྱི་འཛོལ་སྣང་སྐྱེ་ཡུལ། བཞེས་དོན་གཅིག
object of engagement of a perception and object of the mode of apprehension of a perception

རྟོག་པའི་ཞིན་ཡུལ། རྟོག་པའི་འཇུག་ཡུལ། རྟོག་པའི་འཛོལ་སྣང་སྐྱེ་ཡུལ་རྣམས་དོན་གཅིག
determined object of a conceptual consciousness, object of engagement of a conceptual consciousness, and object of the mode of apprehension of a conceptual consciousness

རང་དོན་རྗེས་དཔག རྗེས་དཔག བཞེས་དོན་གཅིག
inference for oneself and inference

གཞན་དོན་རྗེས་དཔག ལྷོག་པོ་ཡང་དག བཞེས་དོན་གཅིག
inference for another and correct proof statement

རང་ཉིད་རྟོག་མིང་མ་འབྲུག་པའི་ཤེས་པ། སློབ་མངོན་སུམ། བཞེས་དོན་གཅིག
non-conceptual unmistakable consciousness and directly perceiving awareness

རང་རིག ཁ་ནང་ཁོ་ན་ར་ཕྱོགས་པའི་ཤེས་པ། བཞེས་དོན་གཅིག
self-knowing cognition and consciousness that is directed only inward

གཞན་རིག ཁ་ཕྱི་བཟང་སྐྱེ་ཤེས་པ། བཞེས་དོན་གཅིག
other-knower and consciousness that is turned outward

གཙོ་སེམས། སེམས། ཡིད། རྣམ་ཤེས་རྣམས་དོན་གཅིག
main mind, mind, mentality, and perceiver

ཚོར་བ། ཚོར་བའི་སྤང་པོ། བཞེས་དོན་གཅིག
feeling and feeling aggregate

ལུས་ཚོས། དབང་གིས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། སྤྱིའི་ཚོར་བ་དོན་གཅིག
physical feeling, feeling that is a sense consciousness, and external feeling

སེམས་ཚོས། ཡིད་གིས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། རང་གི་ཚོར་བ་དོན་གཅིག
mental feeling, feeling that is a mental consciousness, and internal feeling

ཟང་ཟེང་དང་བཅས་པའི་ཚོར་བ། ཟག་བཅས་ཀྱི་ཚོར་བ། གཉིས་དོན་གཅིག
materialistic feeling and contaminated feeling

ཟང་ཟེང་མེད་པའི་ཚོར་བ། ཟག་མེད་ཀྱི་ཚོར་བ། གཉིས་དོན་གཅིག
non-materialistic feeling and uncontaminated feeling

རང་རིག་དང་གཞན་རིག་འགལ་བ་ཡིན་
self-knowing cognitions and other-knowers are mutually exclusive

མཚན་གཤི།

Illustrations

(drawn from ཡོངས་འཛོལ་སློབ་རིག)

དབང་པོ་མངོན་སུམ་
sense perception

དབང་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་ཚད་མ།
valid cognition that is a sense perception

གཟུགས་འཛོལ་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་དང་པོ།
the first moment of a sense perception apprehending a form

དབང་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་བཅད་གིས།
subsequent cognition that is a sense perception

གཟུགས་འཛོལ་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ།
the second moment of a sense perception apprehending a form

དབང་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་སྣང་ལ་མ་ངེས་པའི་སྒྲོ།
awareness to which an object appears but is not ascertained that is a sense perception

ཡིད་སྤྲོ་སྤྲོན་པ་ལ་ལྷག་པར་ཆགས་བཞིན་པའི་སྤྱིས་སུའི་རྒྱུད་ཀྱི་གཟུགས་འཛོལ་དབང་མངོན།
a sense perception, in the continuum of a person whose mind is especially attracted to a pleasant sound, apprehending a form

ཡིད་ཀྱི་མངོན་སུམ།

mental perception

ཡིད་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་ཚད་མ།

valid cognition that is a mental perception

གཞན་སེམས་ཤེས་པའི་མངོན་ཤེས་སྐད་ཅིག་དང་པོ།

the first moment of a clairvoyance that knows another's mind

ཡིད་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་བཅད་ཤེས།

subsequent cognition that is a mental perception

གཞན་སེམས་ཤེས་པའི་མངོན་ཤེས་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ།

the second moment of a clairvoyance that knows another's mind

ཡིད་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་སྒྲུང་ལ་མངའ་སའི་སྒྲོ་སྤྱོད།

awareness to which an object appears but is not ascertained that is a mental perception

ཡིད་གཟུགས་མངའ་སའི་ལྷན་པར་ཆགས་བཞིན་པའི་སྐྱེས་བུའི་རྒྱུད་ཀྱི་སྤྱོད་ལྡན་ཡིད་མངོན།

a mental perception, in the continuum of a person whose mind is especially attracted to a beautiful form, apprehending a sound

རང་རིག་མངོན་སུམ།

self-knowing perception

རང་རིག་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པའི་ཚད་མ།

valid cognition that is a self-knowing perception

མིག་ཤེས་ཉམས་སུ་སྤྱོད་བའི་རང་རིག་མངོན་སུམ་སྐད་ཅིག་དང་པོ།

the first moment of a self-knowing perception that experiences an eye consciousness

རང་རིག་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པའི་བཅད་ཤེས།

subsequent cognition that is a self-knowing perception

མིག་ཤེས་ཉམས་སུ་སྤྱོད་བའི་རང་རིག་མངོན་སུམ་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ།

the second moment of a self-knowing perception that experiences an eye consciousness

རང་རིག་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པའི་སྒྲུང་ལ་མངའ་སའི་སྤྱོད་ལྡན་པའི་སྤྱོད།

awareness to which an object appears but is not ascertained that is a self-knowing perception

བྱེ་བྲག་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་བདེ་བ་ཤེས་པ་ཡིན་པ་ཉམས་སུ་སྤྱོད་བའི་རང་རིག་མངོན་སུམ།

a self-knowing perception, in the continuum of a Vaiśeṣika, that experiences bliss as being a consciousness

མངོན་སུམ་ལྟར་སྣང་།

facsimiles of perception

འབྲུལ་བའི་རྟོག་པ། mistaken conception	སྣ་རྟོག་འཛིན་རྟོག་པ། a conceptual consciousness apprehending sound as permanent
ཀུན་ཚོ་གྱི་རྟོག་པ། conventional conception	སྣ་མི་རྟོག་རྟོགས་ཀྱི་རྗེས་དཔག་ an inference that realizes sound to be impermanent
རྗེས་དཔག་གི་རྟོག་པ། inferential conception	རྟོགས་འཛིན་སེམས་སུ་གྱུར་པའི་རྟོག་པ། a conceptual consciousness that is a mind apprehending a sign
རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལས་གྱུར་བའི་རྟོག་པ། conception arisen from inference	རྗེས་དཔག་གི་རྗེས་སུ་གྱུར་བའི་རྟོག་པ། a conceptual consciousness that arises after an inference
བློ་པའི་རྟོག་པ། memory conception	དེ་རིང་གི་དུས་སུ་འདས་པའི་དོན་བློ་པའི་རྟོག་པ། a conceptual consciousness that remembers today an object of the past
མངོན་འདོད་ཀྱི་རྟོག་པ། wishing conception	དེ་རིང་གི་དུས་སུ་མ་འོངས་པའི་དོན་མངོན་པར་འདོད་པའི་རྟོག་པ། a conceptual consciousness that today wishes for an object of the future
ཡིད་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་རྟོག་མིན་མངོན་སུམ་ ལྟར་སྣང་། non-conceptual facsimile of a perception that is a mental consciousness	མི་ལམ་གྱི་ལྗང་པ་ལྗང་པོར་གསལ་བར་སྣང་བའི་མི་ལམ་གྱི་ཤེས་པ། a dream consciousness to which the blue of a dream appears clearly as blue

དབང་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་རྟོག་མིན་མངོན་སུམ་ལྟར་སྣང་།

non-conceptual facsimiles of perception that are sense consciousnesses

འབྲུལ་རྒྱ་རྟོག་ལ་ཡོད་པ། that having a cause of error in the basis	མིག་རབ་རིབ་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷ་གཅིག་ལྷ་གཉིས་སུ་སྣང་བའི་དབང་ཤེས། a sense consciousness to which, in dependence upon the eye being affected by an obscuring disease, one moon is seen as two
འབྲུལ་རྒྱ་གནས་ལ་ཡོད་པ། that having a cause of error in the abode	གྲུ་འཁུགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྗོན་ཤིང་འགྲོ་བར་སྣང་བའི་དབང་ཤེས། a sense consciousness to which, in dependence upon sitting in a boat, trees appear to be moving

འབྲུལ་རྒྱ་ཡུལ་ལ་ཡོད་པ།
that having a cause of error in
the object

འགལ་མེད་སྒྲུར་དུ་བསྐྱོར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་འགལ་མེད་འཁོར་ལོར་སྤང་བའི་དབང་གིས།
a sense consciousness to which, in dependence upon quickly turning a
firebrand, a firebrand is seen as a circle

འབྲུལ་རྒྱ་དེ་མ་ཐག་རྒྱུན་ལ་ཡོད་པ།
that having a cause of error in
the immediately preceding
condition

ཡིད་ཞེ་སྤང་གིས་དུགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ས་གཞི་དམར་པོར་སྤང་བའི་དབང་གིས།
a sense consciousness to which, in dependence upon the mind's being
disturbed by hatred, the earth is seen as red

རྗེས་དཔག
inferences

དངོས་སྟོབས་རྗེས་དཔག་
inference by the power of the
fact

བྱས་ཉགས་ཀྱིས་སྐྱ་མི་ཉག་ཉགས་ཀྱི་རྗེས་དཔག་
an inference which realizes that sound is impermanent through the sign of
being a product

གྲགས་པའི་རྗེས་དཔག་
inference through renown

རྟོག་ཡུལ་ན་ཡོད་པའི་ཉགས་ལས་རེ་བོང་ཅན་ལ་ལྷ་སྐྱས་བཅོལ་རུང་དུ་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་
an inference which realizes that it is suitable to express the rabbit-
possessor with the term “moon” from the sign of its existing among
objects of conceptual consciousnesses

ཡིད་ཆེས་ཀྱི་རྗེས་དཔག་
inference through belief

དཔུང་གསུམ་གྱིས་དག་པའི་ལུང་གི་ཉགས་ལས། སྤྱིན་པས་ལོངས་སྟོན་ཁྲིམས་ཀྱིས་བདེ་ཞེས་སོགས་ཀྱི་
ལུང་རང་གི་བརྟན་དོན་ལ་མི་སྲུ་བར་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་
an inference which realizes that the scripture, “From giving, resources;
from ethics, a happy transmigration,” is incontrovertible — with respect
to the meaning indicated by it — by the sign of its being a scripture free
from the three contradictions

རང་ལས་དེས་ཀྱི་ཚད་མ།
valid cognitions which induce ascertainment by themselves

དོན་བྱེད་སྤང་ཅན་གྱི་དབང་མངོན་གྱི་ཚད་མ་
sense valid perception to which
the ability to perform a
function appears

མིས་བྱང་ཤེང་བསྐྱེག་པའི་དོན་བྱེད་རྒྱས་པར་འཛིན་པའི་དབང་མངོན།
a sense perception that apprehends fire as able to perform the function of
cooking and burning

or

མིས་བཙོ་སྐྱེག་གི་དོན་བྱེད་རྒྱས་པར་འཇལ་བའི་མི་འཛིན་དབང་མངོན།
a sense perception which apprehends fire, and which comprehends that
fire is able to perform the function of cooking and burning

དོན་གོམས་པ་ཅན་གྱི་དབང་མངོན་གྱི་ཚད་མ་	བྱེད་རྒྱུད་ཀྱི་ཕའི་གཟུགས་འཛེན་པའི་དབང་མངོན།
sense valid perception that has a familiar object	a sense perception in the continuum of a son apprehending his father's form
རང་རྟོག་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་	ཚད་མ་ཉམས་སུ་ཚྱུང་བའི་རང་རྟོག་མངོན་སུམ།
self-knowing valid perception	a self-knowing perception that experiences a valid cognition
རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་	གང་ཟག་གི་བདག་མིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཡི་ཤེས།
yogic valid perception	an exalted wisdom consciousness directly realizing the selflessness of persons
རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཚད་མ་	སྐྱེ་མི་རྟག་རྟོགས་ཀྱི་རྗེས་དཔག
inferential valid cognition	an inference that realizes sound to be impermanent
	(དེ་ལྟ་པོ་གང་རུང་ཡིན་ན་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་པས་ཀླབ།)
	Whatever is one of those five is necessarily a valid cognition that induces ascertainment by itself.

གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ།

valid cognitions when ascertainment is induced by another

མངོན་སུམ་དང་པོ་བ་	ལྔ་འཇུག་ལ་མཐོང་མ་ཚྱུང་བའི་གང་ཟག་གི་རྒྱུད་ཀྱི་ཇུག་ལའི་ཁ་དོག་འཛེན་པའི་དབང་མངོན།
initial perception	a sense perception in the continuum of a person — who has not previously experienced seeing an utpala — that apprehends the color of an utpala
མངོན་སུམ་ཡིད་མ་གཏད་	ཡིད་གཟུགས་མཛེས་པ་ལ་ལྷག་པར་ཆགས་བཞིན་པའི་སྐྱེས་བྱེད་རྒྱུད་ཀྱི་སྐྱེ་འཛེན་དབང་མངོན།
inattentive perception	a sense perception in the continuum of a person — whose mind is especially attracted to a beautiful form — which apprehends a form
མངོན་སུམ་འབྲུལ་རྒྱ་ཅན་	སྤྲིག་རྒྱུ་ལ་རྒྱ་ར་འཛེན་པའི་སྤྲི་འདོགས་དངོས་སུ་སྐྱེད་པར་བྱེད་པའི་སྤྲིག་རྒྱུའི་ཁ་དོག་འཛེན་པའི་དབང་མངོན།
perception having a cause of error	a sense perception apprehending the color of a mirage which directly generates a superimposition apprehending the mirage as water
རྣམ་པར་ལས་ངེས་ཤིང་བདེན་པ་གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་	དོན་ལ་མའི་ཁ་དོག་ཡིན་ཞིང་རྟོག་པས་མའི་ཁ་དོག་ཡིན་མིན་གྱི་ཚོམ་བ་དུས་ཀྱི་རྒྱུད་རིང་པོའི་ཁ་དོག་དམར་ལམ་པ་འཛེན་པའི་དབང་མངོན།
valid cognition where ascertainment of the appearance is induced by itself but of the truth by another	a sense perception apprehending a reddish color in the distance with respect to which a conceptual consciousness has a doubt, wondering, “Is that the color of fire or not?” and the object is, in fact, the color of fire.

སྤྱི་རང་ལས་ངེས་ཤིང་ཁྱད་པར་གཞན་ལས་
ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་

valid cognition where
ascertainment of the generality
is induced by itself but of the
particular by another

དོན་ལ་གཤམ་ཡིན་ཞིང་། གཤམ་ཡིན་མིན་གྱི་ཚོམ་ཟུང་སྤྱི་ཡལ་གཤམ་ལོ་འདབ་དང་བཅས་པའི་ཤིང་འཛིན་
དབང་མངོན།

a sense perception apprehending a tree having leaves and branches which is
in fact an Ashoka tree and with respect to which there is doubt wondering,
“Is that an Asoka tree or not?”

སྤྱི་བ་ཉིད་ཀྱང་གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་

valid cognitions where
ascertainment of even the mere
appearance is induced by
another

ཁོ་བོས་ལྗང་པོ་མཐོང་ངམ་མ་ཐོང་སྐྱམ་པའི་གེ་ཚོམ་འདྲིན་པར་བྱེད་པའི་ལྗང་འཛིན་དབང་མངོན།

a sense perception apprehending blue which induces a doubting
consciousness that thinks, “Did I see blue or not?”

ཚད་མ། valid cognitions

སྤྱི་བྱ་ཚད་མ་
valid being

སྤོན་པ་སངས་རྒྱལ།
the teacher Buddha

ངག་ཚད་མ་
valid speech

བདེན་བཞིའི་ཚོས་འཁོར།
the wheel of doctrine of the four noble truths

ཤེས་པ་ཚད་མ་
valid consciousness

མངོན་སུམ་དང་རྗེས་དཔག་
a perception or an inference

བཅད་ཤེས། subsequent cognitions

དབང་མངོན་བཅད་ཤེས་
subsequent cognition that is a
sense perception

ལྗང་འཛིན་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་གཉེས་པ།
the second moment of a sense perception apprehending blue

ཡིད་མངོན་བཅད་ཤེས་
subsequent cognition that is a
mental perception

གཞན་སེམས་ཤེས་པའི་མངོན་ཤེས་སྐད་ཅིག་གཉེས་པ།
the second moment of a clairvoyance knowing another's mind

རང་རིག་མངོན་སུམ་བཅད་ཤེས་
subsequent cognition that is a
self-knowing perception

མིག་ཤེས་སོགས་ཉམས་སུ་རྒྱུང་བའི་རང་རིག་མངོན་སུམ་སྐད་ཅིག་གཉེས་པ།
the second moment of a self-knowing perception experiencing an eye
consciousness and so forth

<p>རྒྱལ་འབྲོར་མངོན་སུམ་བཅད་ཤེས་</p> <p>subsequent cognition that is a yogic perception</p>	<p>མཐོང་ལམ་བར་ཆད་མེད་ལམ་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ།</p> <p>the second moment of an uninterrupted path of a path of seeing</p>
--	---

<p>དེ་བཞི་གང་ཡང་མ་ཡིན་པའི་མངོན་སུམ་བཅད་ཤེས་</p> <p>subsequent cognition that is a yogic perception and which is none of those four</p>	<p>མངོན་སུམ་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ།</p> <p>the second moment of a perception</p>
--	--

<p>མངོན་སུམ་གྱིས་དྲངས་པའི་རྟོག་པ་བཅད་ཤེས་</p> <p>conceptual subsequent cognition that is induced by perception</p>	<p>ཚྲོན་འཛིན་དབང་མངོན་གྱིས་དྲངས་པའི་ཚྲོན་པོ་ངེས་པའི་ངེས་ཤེས་དོན་མཐུན།</p> <p>a factually concordant ascertaining consciousness ascertaining blue that is induced by a sense perception apprehending blue</p>
--	--

<p>རྗེས་དཔག་གིས་དྲངས་པའི་རྟོག་པ་བཅད་ཤེས་</p> <p>conceptual subsequent cognition that is induced by inference</p>	<p>སྒྲ་མི་རྟག་རྟོགས་ཀྱི་རྗེས་དཔག་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ།</p> <p>the second moment of an inference realizing that sound is impermanent</p>
--	---

ཡིད་དཔྱད།

correctly assuming consciousnesses

<p>རྒྱ་མཚན་མེད་པའི་ཡིད་དཔྱད་</p> <p>correctly assuming consciousness that does not have a reason</p>	<p>སྒྲ་མི་རྟག་ཅེས་པའི་ངག་ཙམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲ་མི་རྟག་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ།</p> <p>an awareness that apprehends sound to be impermanent in dependence upon the mere words, “Sound is impermanent”</p>
--	---

<p>རྒྱ་མཚན་དང་འགལ་བའི་ཡིད་དཔྱད་</p> <p>correctly assuming consciousness having a contradictory reason</p>	<p>དོན་བྱེད་ལུས་སྤོང་གི་རྟོགས་ལས་སྒྲ་མི་རྟག་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ།</p> <p>an awareness that apprehends sound to be impermanent from the sign of being empty of being able to perform a function</p>
---	--

<p>རྒྱ་མཚན་མ་ངེས་པའི་ཡིད་དཔྱད་</p> <p>correctly assuming consciousness for which the reason is indefinite</p>	<p>གཞལ་བུའི་རྟོགས་ལས་སྒྲ་མི་རྟག་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ།</p> <p>an awareness that apprehends sound to be impermanent from the sign of being an object of comprehension</p>
---	---

<p>རྒྱ་མཚན་མ་གྲུབ་པའི་ཡིད་དཔྱད་</p> <p>correctly assuming consciousness for which the reason is not established</p>	<p>མིག་ཤེས་ཀྱི་གཟུང་བུའི་རྟོགས་ལས་སྒྲ་མི་རྟག་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ།</p> <p>an awareness that apprehends sound to be impermanent from the sign of being an object of apprehension by an eye consciousness</p>
---	---

ལྷོ་མཚན་ཡིད་ཀྱང་གཏན་ལ་མ་ཐེབས་པའི་
ཡིད་དཔྱད་

correctly assuming
consciousness for which a
reason exists but is not settled

སྒྲ་བྱས་པ་དང་བྱས་ན་མི་རྟག་པས་ཁྱབ་པ་ཚད་མས་མ་ངེས་པར་བྱས་རྟགས་ལས་སྒྲ་མི་རྟག་པར་འཛིན་
པའི་སྒྲོ།

an awareness that apprehends sound to be impermanent from the sign of
being a product, without it having been ascertained by prime cognition
that sound is a product and that whatever is a product must be
impermanent

སྒྲ་ལ་མ་ངེས་པའི་སྒྲོ།

awarenesses to which an object appears but is not ascertained

སྒྲ་ལ་མ་ངེས་པའི་དབང་མངོན་

sense perception to which an
object appears but is not
ascertained

ཁོ་བོས་ལྗོན་པོ་མཐོང་ངམ་མ་ཐོང་སྐྱམ་དུ་ཐེ་ཚོམ་འབྲིན་པར་བྱེད་པའི་ལྗོན་འཛིན་དབང་པོའི་མངོན་
སུམ།

a sense perception apprehending blue that induces doubt wondering,
“Did I see blue or not?”

སྒྲ་ལ་མ་ངེས་པའི་ཡིད་མངོན་

mental perception to which an
object appears but is not
ascertained

སོ་སོ་སྐྱེ་བའི་རྒྱུད་ཀྱི་གཟུགས་སོགས་དོན་ལྡེ་འཛིན་པའི་ཡིད་མངོན།

a mental perception in the continuum of an ordinary being apprehending
any of the five objects, forms and so forth

སྒྲ་ལ་མ་ངེས་པའི་རང་རྟོག་

self-knowing cognition to
which an object appears but is
not ascertained

སོ་སོ་སྐྱེ་བའི་རྒྱུད་ཀྱི་གཟུགས་སོགས་དོན་ལྡེ་འཛིན་པའི་ཡིད་མངོན་ཉམས་སུ་ཚྱུང་བའི་རང་རྟོག་

a self-knowing cognition experiencing a mental perception in the
continuum of an ordinary being apprehending any of the five objects,
forms and so forth

ཐེ་ཚོམ།

doubting consciousnesses

དོན་འགྲུར་གྱི་ཐེ་ཚོམ་

doubt tending toward the
factual

ལྷན་མི་རྟག་གམ་སྐྱམ་པའི་ཐེ་ཚོམ།

doubt which thinks that sound is probably impermanent

དོན་མི་འགྲུར་གྱི་ཐེ་ཚོམ་

doubt tending toward the non-
factual

ལྷན་རྟག་གམ་སྐྱམ་པའི་ཐེ་ཚོམ།

doubt which thinks that sound is probably permanent

ཆ་མཉམ་པའི་ཐེ་ཚོམ་

equal doubt

ལྷན་རྟག་གམ་མི་རྟག་གམ་སྐྱམ་པའི་ཐེ་ཚོམ།

doubt which wonders whether sound is permanent or impermanent

ལོག་ཤེས།

wrong consciousnesses

རྣམ་པ་ལོག་ཤེས་

conceptual wrong consciousness

ལྡན་རྟོག་འཛོལ་རྟོག་པ།

a conceptual consciousness apprehending sound to be permanent

རྩི་བོང་རྩུ་འཛོལ་རྟོག་པ།

a conceptual consciousness apprehending the horns of a rabbit

ཡིད་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་རྟོག་མིན་ལོག་ཤེས་

non-conceptual wrong
consciousness that is a mental
consciousness

མི་ལམ་གྱི་ཚོན་པ་ཚོན་པོར་གསལ་བར་སྒྲང་བའི་མི་ལམ་གྱི་ཤེས་པ།

a dream consciousness that clearly sees as blue the blue of a dream

དབང་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་རྟོག་མིན་ལོག་ཤེས་

non-conceptual wrong
consciousness that is a sense
consciousness

གངས་རི་ཚོན་པོར་སྒྲང་བའི་དབང་ཤེས།

a sense consciousness that sees snow mountains as blue

དུང་དཀར་སེར་པོར་སྒྲང་བའི་དབང་ཤེས།

a sense consciousness that sees a white conch as yellow

རྟོག་པ།

conceptual consciousnesses

ལྡན་སྤྱོད་འཛོལ་པའི་རྟོག་པ།

a conceptual consciousness
apprehending only a sound-
generality

ལྷོ་ལྷིང་ཞབས་ཞུམ་ཚུ་སྐྱོར་གྱི་དོན་བྱིད་རྣམ་པ་བུམ་པ་ཡིན་པར་མི་ཤེས་པའི་སྐྱེས་བུའི་རྣུད་ཀྱི་བུམ་པ་
ཞེས་པའི་སྐྱེ་ཙམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་བུམ་པ་འཛོལ་རྟོག་པ།

a conceptual consciousness, in the continuum of a person who does not know that a bulbous flat-based thing that is able to perform the function of holding water is a pot, which, generated in dependence on merely the sound “pot,” apprehends pot

དོན་སྤྱོད་འཛོལ་པའི་རྟོག་པ།

a conceptual consciousness
apprehending only a meaning-
generality

ལྷོ་ལྷིང་ཞབས་ཞུམ་ཚུ་སྐྱོར་གྱི་དོན་བྱིད་རྣམ་པ་བུམ་པ་ཡིན་པར་མི་ཤེས་པའི་སྐྱེས་བུའི་རྣུད་ཀྱི་ལྷོ་ལྷིང་བ་
མཐོང་བ་ཙམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་ལྷོ་ལྷིང་བ་འཛོལ་པའི་རྟོག་པ།

a conceptual consciousness, in the continuum of a person who does not know that a bulbous flat-based thing that is able to perform the function of holding water is a pot, which, generated in dependence on merely seeing a bulbous thing, apprehends a bulbous thing

ལྡན་དོན་གཉེས་ཀ་འཛོལ་པའི་རྟོག་པ་
 a conceptual consciousness
 apprehending both a sound-
 generality and a meaning-
 generality

བུམ་པ་ཤེས་པའི་སྐྱེས་བུའི་རྒྱུད་ཀྱི་བུམ་འཛོལ་རྟོག་པ།
 a conceptual consciousness, in the continuum of a person who knows pot,
 that apprehends pot

Syllogisms

Examples of syllogisms for the three types of inference:

རི་བོང་ཅན་ཚོས་ཅན། རྒྱུད་ལ་ཟླ་བ་ཞེས་པའི་སྐྱེས་བུའི་རྒྱུད་རྒྱུ་བ་ཡིན་ཏེ་རྟོག་ཡུལ་ན་ཡོད་པའི་ཕྱིར།
 With respect to the subject, rabbit bearer, it is suitable to express it with the term
 “moon” because of existing among objects of conceptual consciousnesses

སྤྱིན་པས་འོངས་སྤྱོད་ཁྲིམས་ཀྱིས་བདེ་ཞེས་པའི་ལུང་ཚོས་ཅན། རང་གི་བསྐྱེད་བྱའི་དོན་ལ་མི་སྲུ་བ་ཡིན་ཏེ། དཔུང་
 གསུམ་དག་པའི་ལུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
 The subject, the scripture, “From giving, resources; from ethics, a happy
 transmigration,” is incontrovertible with respect to the meaning indicated by it
 because of being a scripture purified by the three analyses [i.e., free from the three
 contradictions]

སྐྱ་ཚོས་ཅན། མི་རྟོག་པ་ཡིན་ཏེ། བྱས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
 The subject, sound, is impermanent because of being a product.

Proof of the existence of a yogic perception:

བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཅོས་ཅན། བསྐྱེད་པའི་རྒྱུ་དང་མ་བྲལ་བར་གོམས་ན་བསྐྱེད་བྱའི་དོན་ལ་རབ་གི་
 གསལ་སྤང་མཐར་ཕྱིན་བྱུང་རྒྱུ་བ་ཡིན་ཏེ། རྟོག་བརྟན་གོམས་ཟེན་འབད་ཚོལ་སྐྱུར་མ་ལ་མ་ལྟོས་པའི་སེམས་ཀྱི་ཡོན་
 ཏན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

With respect to the subject, the wisdom realizing selflessness, if it is cultivated
 without separating from the causes of cultivation, final clear appearance with
 respect to its object of cultivation is suitable to arise because of being a mental
 quality whose basis is stable and which does not rely on renewed effort with respect
 to that which has already been cultivated

Proof of the existence of self-knowing cognitions:

ཕྱིན་འཛིན་མིག་གིས་ཚོས་ཅན། རང་ཕྱོད་ཅན་གྱི་གཤམ་པ་ཡིན་ཏེ།

རང་དུས་ཕྱིས་དྲན་པ་ཡོད་པའི་གཤམ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

The subject, an eye consciousness apprehending blue, is a consciousness having an experience of itself because of being a consciousness of which there is memory subsequent to its time [of existence]

POINTS TO NOTE

གཞི་གྲུབ་ན། ལྷང་ཡུལ་ཡིན་པས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་ཡིན་པ་མངོན་སུམ་གྱི་ལྷང་ཡུལ་ཡིན་པས་ཀྱང་པ་གང་ཞིག་ཉིག་པ་
ཡིན་པ་ཉིག་པའི་ལྷང་ཡུལ་ཡིན་པས་ཀྱང་པའི་ཕྱིར།

Whatever is an established base is necessarily an appearing object because whatever is a thing is necessarily the appearing object of a perception and whatever is permanent is necessarily the appearing object of a conceptual consciousness.

བདག་མེད་ཡིན་པ་རང་འཛིན་ཉིག་པའི་ཡུལ་ཡིན་པས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར།

Whatever is selfless is necessarily the object of the conceptual consciousness apprehending it.

ཇི་སྲིད་དཔག་གི་དངོས་གཞུག་ཡིན་པ་ཇི་སྲིད་དཔག་གིས་དངོས་སུ་ཉིག་པས་པ་ཡིན་པས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར།

Whatever is the explicit object of comprehension of an inference is necessarily realized explicitly by an inference.

གཞི་གྲུབ་ན་ཇི་སྲིད་དཔག་གི་དངོས་གཞུག་ཡིན་པས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར།

Whatever is an established base is necessarily the explicit object of comprehension of an inference.

ཕྱོད་བདག་མེད་ཡིན་པ་ཕྱོད་ཀྱི་དོན་སྤྱོད་འཛིན་ཉིག་པའི་ལྷང་ཡུལ་ཡིན་པས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར།

With regard to whatever is selfless, its meaning-generality is necessarily the appearing object of the conceptual consciousness apprehending it.

གཞི་གྲུབ་ན་ཉིག་པ་དང་ཉིག་མེད་གྱི་གཤམ་པ་གཉིས་ཀའི་འཛིན་སྣང་སྤྱོད་པའི་ཡུལ་ཡིན་པས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར།

Whatever is an established base is necessarily the object of the mode of apprehension of both a conceptual and a non-conceptual consciousness.

ཕྱོད་བདག་མེད་ཡིན་པ་ཕྱོད་རང་འཛིན་ཉིག་པའི་ལྷང་ཡུལ་ཡིན་པས་ཀྱང་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར།

If something is selfless, it necessarily appears to the conceptual consciousness apprehending it.

ཁྱོད་རང་འཛིན་ཚིག་པ་ལ་སྒྲུང་ན་ཁྱོད་རང་འཛིན་ཚིག་པའི་སྒྲུང་ཡུལ་ཡིན་པས་མ་ཁྱེད།

If something appears to the conceptual consciousness apprehending it, it is not necessarily the appearing object of the conceptual consciousness apprehending it.

ཁྱོད་ཚིག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ་ཡིན་ན། ཁྱོད་ལ་སྒྲུང་ན་ཁྱོད་ཀྱི་སྒྲུང་ཡུལ་ཡིན་དགོས་པས་ཁྱེད།

If something is a non-conceptual consciousness, whatever appears to it must be its appearing object.

གྲགས་པའི་རྗེས་དཔག་ལ་དངོས་སྟོབས་རྗེས་དཔག་གིས་ཁྱེད།

An inference through renown is necessarily an inference by the power of the fact.

ཁྱོད་བཅའ་པོ་ཡིན་ན། ཁྱོད་འཛིན་པའི་དབང་མངོན་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་པས་ཁྱེད། རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ལ་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་གཉེས་ཀྱི་ཡོད། གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་ན་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་ཡིན་དགོས།

If something is matter, the sense perception apprehending it is necessarily a valid cognition that induces ascertainment by itself. Among valid cognitions that induce ascertainment by themselves, there are both direct and inferential valid cognitions; whatever is a valid cognition when ascertainment is induced by another must be a valid perception.

མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་ལ་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་དང་གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་གཉེས་ཀྱི་ཡོད། རྗེས་དཔག་ཡིན་ན་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་དགོས།

Among valid perceptions, there are both valid cognitions that induce ascertainment by themselves and valid cognitions when ascertainment is induced by another; whatever is an inference must be a valid cognition that induces ascertainment by itself.

གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་ན། ཚད་མ་ཡིན་པས་ཁྱེད་ཀྱང། ཚོས་དེ་ལ་གཞན་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་ན། ཚོས་དེ་ལ་ཚད་མ་ཡིན་པས་ཁྱེད་སྟེ། ཚོས་དེ་ལ་ཚད་མ་ཡིན་ན། ཚོས་དེ་ལ་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་པས་ཁྱེད་པའི་ཕྱི་དུ།

Whatever is a valid cognition when ascertainment is induced by another is necessarily a valid cognition; however, whatever is a valid cognition when ascertainment is induced by another with respect to a particular phenomenon is necessarily not a valid cognition with respect to that phenomenon. For, whatever is a valid cognition with respect to a particular phenomenon is necessarily a valid cognition that induces ascertainment by itself with respect to that phenomenon.

ཁྱོད་ཤེས་པ་ཡིན་ན། ཁྱོད་ཉམས་སུ་ཚུང་བའི་རང་རིག་མངོན་སུམ་ཁྱོད་དང་ཡུལ་དུས་རང་བཞིན་གང་ལ་ལྟོས་ཏེ་གྲུབ་བདེ་རྗེས་གཉེན་ཡིན་པས་ཁྱེད།

If something is a consciousness, the self-knowing perception experiencing it is necessarily one substantial entity in establishment and abiding with it in terms of object, time, and nature.

ཁྱོད་གཞི་གྲུབ་ཡིན་ན། ཁྱོད་འཛིན་རྟོག་པ་ཡིད་དཔྱད་ཡོད་པས་ཁྱབ། བྱམ་པ་ཚོས་ཅན།

If something is an established base, the conceptual consciousness apprehending it is necessarily a correctly assuming consciousness; for example, the subject, pot.

གཞི་གྲུབ་ན་ཁྱོད་འཛིན་རྟོག་པ་རྟོག་པ་དོན་མཐུན་ཡིན་པས་ཁྱབ།

If something is an established base, the conceptual consciousness apprehending it is necessarily a factually concordant conceptual consciousness.

གཞི་མ་གྲུབ་ན་ཁྱོད་འཛིན་རྟོག་པ་དོན་མི་མཐུན་ཡིན་པས་ཁྱབ།

If something is not an established base, the conceptual consciousness apprehending it is necessarily a factually discordant conceptual consciousness.

རི་བོར་རྩ་ཚོས་ཅན་རང་འཛིན་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཡིན།

The subject, horns of a rabbit, is imputed by the conceptual consciousness apprehending it.

རྟོག་པས་བཏགས་པ་མ་ཡིན།

It is not imputed by conceptuality.

རང་འཛིན་པའི་སློབ་ཡུལ་ཡིན།

It is the object of the awareness apprehending it.

རང་འཛིན་རྟོག་པའི་ཡུལ་ཡིན།

It is the object of the conceptual consciousness apprehending it.

རི་བོར་རྩ་ཚོས་རྟོག་པ་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱི་ཡུལ་ཡོད་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་སྣང་ཡུལ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

It follows with respect to the subject, the conceptual consciousness apprehending the horns of a rabbit, that its object exists because its appearing object exists.

སྒྲ་སྒྲ་རྟོག་འཛིན་རྟོག་པའི་དམིགས་ཡུལ་ཡིན།

Sound is the object of observation of the conceptual consciousness apprehending sound to be permanent.

ལྷ་བ་གཅིག་ལྷ་བ་གཉིས་སྣང་གི་དབང་གཉིས་ཀྱི་སྣང་ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ། དེ་ལ་སྣང་བའི་ཕྱིར།

It follows that the single moon is the appearing object of a sense consciousness seeing two moons because of appearing to it.

ལྷ་བ་གཉིས་སྣང་གི་དབང་གཉིས་ཚོས་ཅན་ཁྱོད་ལ་སྣང་ན་ཁྱོད་ཀྱི་སྣང་ཡུལ་ཡིན་དགོས་པར་ཐལ། ཁྱོད་རྟོག་མེད་ཀྱི་གཉིས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

It follows with respect to the subject, a sense consciousness seeing two moons, that if something appears to it, [that something] must be its appearing object because it is a non-conceptual consciousness.

བྱམ་འཛིན་རྟོག་པའི་ཞིན་ཡུལ་ཡིན་ན། བྱམ་འཛིན་རྟོག་པའི་གཞལ་བྱ་ཡིན་པས་བྱམ་

Whatever is the determined object a conceptual consciousness apprehending a pot is necessarily the object of comprehension of that conceptual consciousness apprehending a pot.

བྱམ་འཛིན་རྟོག་པ་ རང་གི་ཞིན་ཡུལ་ལ་ མ་འཁྲུལ་བ་ཡིན།

A conceptual consciousness apprehending pot is unmistaken with respect to its determined object.



Table I.1: Pervasions (ལྡན་པ།) between types and categories of Awarenesses (ལོ་ཤིས།) following ལྷ་པོ་ཚོས་ཀྱི་སིང་གི།

	ཚད་མཉམ་	ཚད་མཉམ་	རྟོག་པའི།	རྟོག་མཉམ་	ལུགས་ཤིས།	མ་ལུགས་པའི་ ཤིས་པ།	དབང་ཤིས།	ཡིད་ཤིས།	སེལ་འཕྲུལ།	སྐབས་འཕྲུལ།	སེལ་པ།	སེལ་པུང་།
མངོན་སུམ་	༠	༠	༠	༠	༠	༡	༠	༠	༠	༠	༠	༠
རྗེས་དཔག་	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠
ཡིད་དུང་	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠
སྤང་ལ་མངེས་	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠
བཅད་ཤིས་	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠
བྱེ་ཚོམ་	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠
ལོག་ཤིས་	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠	༠



Legend: ༠ = འགལ་བ། ༡ = ལྷ་གསུམ།
 ༡ = རྟོག་གཅུག ༠ = ལྷ་བཞི།

The Fifty-One Mental Factors

སེམས་ལྷན་ལ་དབྱེན་ལྡེ་ཚན་དྲུག་ཡོད་དེ་
 ཀུན་འགྲོལ་དང་ཡུལ་ངེས་ལྟུང་
 དགེ་བ་བརྟུན་ཅིག་ཅུ་ཉོན་དྲུག་
 ཉེ་ཉོན་ཉེ་ཤུ་གཞན་འགྲུར་བཞི།
 སེམས་ལྷན་ང་གཅིག་འདི་དག་གོ།

When mental factors are divided, there are six categories:
 Five omnipresent factors and five determining factors,
 Eleven virtuous factors, six root afflictions,
 Twenty secondary afflictions, four changeable factors —
 These are the fifty-one mental factors.

ཚོར་བ་འདུ་ཤེས་སེམས་པ་དང་།
 ཡིད་ལ་བྱེད་དང་རིག་པ་ལྟུང་
 གཙོ་སེམས་ཀུན་གྱི་འཁོར་དུ་ནི།
 འགྲོ་ཕྱིར་ཀུན་འགྲོ་ཞེས་བྱའོ།

Feeling, discrimination, intention,
 Mental engagement, contact — the five;
 As the companions of all main minds,
 They are present; hence they are called "omnipresent".

འདུན་པ་མོས་པ་བྲན་པ་དང་།
 ཉིང་འཇིན་ཤེས་རབ་ལྡོ་པོ་ཡུལ།
 བྱེ་བྲག་པ་ལ་འཇུག་ངེས་ཕྱིར།
 ཡུལ་ངེས་ཞེས་པར་བཤད་པ་ཡིན།

Aspiration, belief, mindfulness,
 Stabilization, and wisdom — the five;
 Because they are definite to engage in particular objects,
 It is explained that they are called "determining factors".

དད་དང་ངོ་ཚ་ཤེས་ཁྲིལ་ཡོད།
 འདོད་ཆགས་དང་ནི་ཞེ་སྤང་དང་།
 གཏོ་མུག་མེད་པའི་དགེ་ཅུ་གསུམ།
 བརྩོན་འགྲུས་ཤིན་སྤངས་བག་ཡོད་དང་།
 བདང་སྟོམས་རྣམ་པར་མི་འཚེ་རྣམས།
 གཉེན་པོ་ངོ་བོ་མཚུངས་ལྡན་སོགས།
 ཅུ་རིགས་སྟོན་ཅས་དགེ་བའོ།

Faith, shame, embarrassment,
 The three root virtues — non-attachment,
 Non-hatred, and non-ignorance —
 Effort, pliancy, conscientiousness,
 Equanimity, and non-harmfulness,
 [Being an] antidote, [their] entity, or having similar association (i.e.,
 accompanying) —
 By way of any of these, they are virtuous.

འདོད་ཆགས་ཁོང་ཁོང་རྒྱལ་དང་།
 མ་རིག་ཐེ་ཚོམ་ལྟ་བུ་དྲུག་
 འདི་གསུམ་ཉོན་མོངས་ཅན་ཞེས་བྱས།
 ཅུ་ཉོན་ཡིན་ཏེ་སེམས་རྒྱུད་ནི།

Desire, anger, pride,
 Ignorance, doubt, and view;
 The [last] three must be specified as afflicted.
 [All six] are root afflictions;

ཉོན་མོངས་བྱེད་པའི་གཙོ་བོའོ

They are the chief of those that make the mental continuum afflicted.

འཁྲོ་བ་འཁོན་འཇིན་འཚབ་དང་ཚིག་

Belligerence, resentment, concealment, spite,

ཕྱག་དོག་སེར་ལྷ་སྐྱུ་དང་གཡོ།

Jealousy, miserliness, deceit, dissimulation,

རྒྱགས་དང་རྣམ་འཚོ་ངོ་ཚ་མེད།

Haughtiness, harmfulness, non-shame,

ཁྲིལ་མེད་སྐྱགས་གོད་མ་དད་པ།

Non-embarrassment, lethargy, excitement, non-faith,

ལེ་ལོ་བག་མེད་བརྗེད་ངེས་དང་།

Laziness, non-conscientiousness, forgetfulness,

ཤེས་བཞེན་མ་ཡིན་རྣམ་གཡིང་བཅས།

Non-introspection, and distraction,

ཉེ་བུ་ཅུ་ཉོན་འཕེལ་སྐྱེ་དང་།

[These] twenty, because they are produced and increase along with root afflictions

ཉེ་ཕྱིར་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་སོ།

And are close to [them], are close [or secondary] afflictions.

གཉེད་འགྱུད་རྟོག་དཔྱད་གཞན་འགྲུར་ཏེ།

Sleep, contrition, investigation, and analysis are changeable;

ཀུན་སྲོང་མཚུངས་ལྡན་ཅེ་རིགས་ཀྱིས།

Due to either motivation or accompanying [other mental factors],

དག་དང་མི་དག་ལྷང་མ་བསྐྱེ།

Into virtuous, non-virtuous, or neutral

གཞན་དང་གཞན་དུ་འགྲུར་བའོ།

They will change and change.